

TARTU ÜLIKOOL
Pärnu kolledž
Sotsiaaltöö korralduse osakond

Kerttu Vatsfeld

**VÕRGUSTIKUPÕHISE JUHTUMIMUDELI
SPETSIALISTIDE TAJUTAV KOOSTÖÖ
LÄHISUHTEVÄGIVALLA LAHENDAMISEL
PÄRNU MAAKONNA NÄITEL**

Lõputöö

Juhendaja: Jaanika Ailt, MA

Pärnu 2024

Soovitan suunata kaitsmisele

(allkirjastatud digitaalselt)

Jaanika Ailt

Kaitsmisele lubatud

TÜ Pärnu kolledži programmijuht

(allkirjastatud digitaalselt)

Monika Kumm

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

(allkirjastatud digitaalselt)

Kerttu Vatsfeld

SISUKORD

Sissejuhatus	4
1. Teoreetiline ülevaade võrgustikutöö ja koostöö rakendamisest lähisuhtevägivallas ...	6
1.1. Lähisuhtevägivalla olemus, mõju ja esinemine.....	6
1.2. Võrgustikutöö ja tajutava koostöö olulisus sotsiaalprobleemide lahendamisel	8
1.3. Võrgustikupõhine juhtumikorralduslik mudel lähisuhtevägivalla lahendamisel ja selle väljakutsed	12
2. Uuring juhtumikorralduslikust mudelist Pärnu MARAC võrgustikuliikmete seas....	15
2.1. Ülevaade juhtumikorralduslikust mudelist MARAC Eestis	15
2.2. Uuringu läbiviimine ja valimi kirjeldus	17
2.3. Uurimistulemuste analüüs	20
2.3.1. Tajutava koostöö aspektid individuaalsel tasandil.....	20
2.3.2. Tajutava koostöö aspektid grupi tasandil.....	22
2.3.3. Tajutava koostöö aspektid organisatsiooni tasandil.....	24
2.4. Arutelu, järeldused ja ettepanekud	27
Kokkuvõte	31
Lisad.....	40
Lisa 1. Intervjuu küsimused spetsialistidele.....	41
Summary	42

SISSEJUHATUS

Perevägivald on maailmas märkimisväärne ühiskondlik, sotsiaalne ja majanduslik probleem. Selle negatiivset mõju on tunda nii üksikisiku, perekonna, kogukonna kui ka ühiskonna tasandil. Perevägivalda peetakse ka üheks kõige raskemaks inimõiguste rikkumiseks, mis koormab tervishoiu-, õiguskaitse- ja sotsiaalhoolekande süsteeme. (Traat & Vanaisak, 2016, lk 7)

Lähisuhtevägivald on peidetum vägivallavorm peamiselt seetõttu, et see leiab aset koduses keskkonnas ning häbi ja hirm takistavad sellest rääkida (Soo, 2016, lk 81). On teada, et 30% kogu maailma naistest on kogenud kas füüsilist ja/või seksuaalset vägivalda (World Health Organization, 2021, lk 18) ning ülemaailmselt pannakse hinnanguliselt 14% mõrvadest toime lähisuhte partneri poolt, mis on üldjuhul kulminatsioon pikaajalisele väärkohtlemisele (Stöckl *et al.*, 2013, lk 859). Antud teema aktuaalsust tõdevad ka statistilised andmed, nimelt Eurostat (2023) andmetel koges 2021. aastal Eestis naistevastast vägivalda 41,2% naistest, mis asetab riigi kõrgeima vägivallatasemega riikide hulka.

Lähisuhtevägivalda on Eestis pikka aega peetud tabuteemaks, kuid alates selle sajandi algusest on teema rohkem tähelepanu saanud. Sel ajal valmisid esimesed uuringud ja kodanikualgatusel avati esimesed naiste varjupaigad. (Soo, 2016, lk 81) Lähisuhtevägivalla probleemide lahendamisel on muutunud asutuste vaheline koostöö üha olulisemaks (Uusma *et al.*, 2020, lk 42). Siiski on rõhutatud, et mitme asutuse koostöö perevägivalda all kannatavate peredega on keeruline ja nõudlik. Koostöö hõlmab endas erinevaid isikuid, organisatsioone ja tegevusi, mis toimuvad igapäevases keskkonnas ning kus on omavahelises konkurentsisis organisatsioonide ja ametialased prioriteedid, mida mõjutavad piiratud ressursid. (Peckover & Golding, 2017, lk 42) Uuringud on näidanud, et mitme asutuse vaheline koostöö lähisuhtevägivalla juhtumite lahendamisel puutub kokku mitmesuguste probleemidega, sealhulgas piiratud

ressurssidega, rollide ebamäärase jaotusega, konkureerivate prioriteetidega, kommunikatsioonitõrgetega, asutuste esindatuse puudulikkuse ja hierarhiliste suhetega (Cleaver *et al.*, 2019, lk 150; Walklate *et al.*, 2021, lk 186). Hoolimata asjaolust, et asutuste vahelist koostööd peetakse vägivalla lahendamise võtmestrategieks, on siiski vähe tähelepanu pööratud spetsialistide ühisele suhtlusele, mis koostööd toetab (Solhjell *et al.*, 2022, lk 164).

Tuginedes eelpoolt väljatoodule, sõnastab autor lõputöö uurimisprobleemi: vastavalt uuringutele on leitud kitsaskohti mitme asutuse vahelises koostöös, mis võivad mõjutada võrgustikutöö koostööd lähisuhtevägivalla juhtumite lahendamisel.

Käesoleva lõputöö eesmärgiks on välja selgitada Pärnu MARAC spetsialistide tajutav koostöö võrgustikutöös ning esitada soovituslikud ettepanekud võrgustikutöö efektiivsema koostöö saavutamiseks Pärnu MARAC liikmetele ja Sotsiaalkindlustusameti MARAC koordinaatorile.

Tulenevalt töö eesmärgist sõnastab autor kaks uurimisküsimust:

- 1) Millised tegurid takistavad võrgustikutööd Pärnu MARACis?
- 2) Kuidas hindavad võrgustiku liikmed MARAC mudelit lähisuhtevägivalla lahendamisel?

Lõputöö koosneb kahest peatükist, milles esimeses osas antakse teoreetiline ülevaade võrgustikutöö rakendamisest lähisuhtevägivallas, milles käsitletakse lähisuhtevägivalla olemust, võrgustikutöö ja tajutava koostöö olulisust ning juhtumikorralduslikku mudelit lähisuhtevägivalla lahendamisel. Kirjandusallikate leidmiseks kasutati peamiselt elektroonilisi andmebaase Google Scholar, EBSCO, ESTER, DSpace, PubMed, ScienceDirect. Töö teises osas antakse ülevaade juhtumikorralduslikust mudelist MARAC Eestis ning kirjeldatakse uurimisprotsessi, kvalitatiivset uurimismeetodi valikut, uuringusse kaasatud valimit ning andmekogumis- ja analüüsimeetodit. Seejärel analüüsitakse uurimistulemusi kolme kategooria alusel, millele toetudes tehakse järeldused ning soovituslikud ettepanekud.

1. TEOREETILINE ÜLEVAADE VÕRGUSTIKUTÖÖ JA KOOSTÖÖ RAKENDAMISEST LÄHISUHTEVÄGIVALLAS

1.1. Lähisuhtevägivalla olemus, mõju ja esinemine

Lähisuhtevägivald on keeruline ja laialt levinud sotsiaalne probleem, mida esineb igas ühiskonnas, olenemata rahvusest, sotsiaalmajanduslikust staatusest, kultuurilisest taustast, usulistest veendumustest või geograafilisest asukohast (Amir-Ud-Din *et al.*, 2021, lk NP4515).

Vägivallajuhtumeid käsitletakse perekonnas üldjuhul pere- või koduvägivallana. Perevägivalla mõiste osutab vägivaldsele suhtele perekonnas, kuid ei täpsusta, milliste perekonnaliikmete vahel vägivald esineb. (Pettai & Proos, 2014, lk 6) Ohvriabi seadus (2023) § 4 lg 5 määratleb perevägivalla ohvri kui isiku, kes on kogenud psühholoogilist, seksuaalset, füüsilist või majanduslikku vägivalda, mis on toime pandud perekonnas või kooselus, kas praeguse või endise partneri poolt, olenemata ohvri ja vägivallatseja elukohast. On oluline märkida, et perevägivald ei piirdu ainult abikaasade vaheliste suhetega, vaid võib esineda nii mehe, naise, laste kui muudes sugulussuhetes olevate isikute vahel (Pettai & Proos, 2014, lk 6).

Eestis on tavaks kasutada termineid *lähisuhtevägivald* ja *perevägivald* sünonüümidena. Kui sõna *lähisuhtevägivald* viitab sooneutraalsusele, on sugu selles kontekstis oluline, arvestades, et enamikes lähisuhtevägivalla juhtumites pannakse väärkohtlemine toime meeste poolt naiste vastu. (Rajaveer *et al.*, 2023, lk 12) Aastal 2023 olid Eestis mehed vägivalla toimepanijad 84% juhtudel, samas kui naised olid ohvriteks 79% juhtudel (Justiitsministeerium, 2024). Üheks põhjuseks on see, et vägivald naiste poolt meeste vastu on harvemini esinev ning sellest teatatakse vähem ka osaliselt seetõttu, et

ühiskondlikud hoiakud peavad meessoost ohvreid ebamehelikeys (Rajaveer *et al.*, 2023, lk 13).

Lähisuhtevägivald võib ilmnedas erinevates vormides – füüsilise, majandusliku, seksuaalse või vaimse vägivaldana (Heinonen, 2017, lk 9). Füüsiline vägivald on olukord, kus kasutatakse jõudu või relvi partneri vigastamiseks või talle kehalise kahju tekitamiseks. Seksuaalne vägivald tähendab vägivaldseid seksuaalsuhteid ning seksuaalakte ilma nõusolekuta või partneri tahte vastaselt. Psühholoogiline vägivald sisaldab tegevusi, mis kontrollivad partnerit, isoleerivad, alandavad või tekitavad talle piinlikkust. Majanduslik vägivald avaldub ressurssidele juurdepääsu piiramises ja kontrollis eluks vajalike vahendite üle. (Pettai & Proos, 2014, lk 6) Perevägivaldaga seotud juhtumitest on kõige sagedasem vorm füüsiline vägivald (Pettai & Proos, 2014, lk 3), millele leiab kinnitust ka statistilistes andmetes. Eestis registreeriti 2023. aastal kokku 3186 lähisuhtevägivalda juhtumit, millest 87% moodustas kehalise väärkohtlemise juhtumid. Vägivaldaga seotud ähvardamisi oli 6% ja seksuaalkuritegusid 5%. Samuti pandi toime kuus lähisuhtevägivaldaga seotud tapmist. (Justiitsministeerium, 2024)

Lähisuhtevägivald toob kaasa olulisi sotsiaalseid ja majanduslikke kulusid, mis mõjutavad nii üksikisikuid kui ka ühiskonda laiemalt (Pettai & Proos, 2014, lk 4). Perevägivald mõjutab kogu perekonda, nii ohvreid kui ka lapsi. Maailmas kannatab ligikaudu 496 miljonit last lähisuhtevägivalda all (Jamil *et al.*, 2022, lk 8288). Perevägivalda mõjud lapsele ulatuvad füüsilistest ja psühholoogilistest kahjustustest emotsionaalsete ning psühhosotsiaalsete arenguprobleemideni. Isegi kui lapse vastu otseselt vägivalda ei kasutata, mõjutab vägivaldne kodukeskkond teda sügavalt. Nähes vanemate vahelist vägivalda, on suur tõenäosus, et laps võtab omaks vägivaldseid käitumismustrid. (Traat & Vanaisak, 2016, lk 8) Lisaks suurendab lapse elamine vägivaldses keskkonnas tema riski tulevikus ise vägivalda ohvriks langeda (Sanders-McDonaght *et al.*, 2016, lk 64).

Aastaid kestnud füüsiline, seksuaalne, psühholoogiline või majanduslik vägivald võib avalduda tõsiste tagajärgedena, sealhulgas füüsilise või vaimse tervise häiretena ja viia raskesse majanduslikku olukorda, mis võib põhjustada töövõimetust ning suhete katkemist lähedastega (Uusma *et al.*, 2020, lk 41). Dillon jt (2013, lk 12) toovad välja,

et lähisuhtevägivalla ohvritel esineb seoseid depressiooni, enesevigastamise, posttraumaatilise stressihäire ning unehäiretega. Näiteks naiste jaoks, kes on ühtlasi ka emad, võib lähisuhtevägivald kahjustada nende identiteeditunnetust nii naise kui emana (Sanders-McDonaght *et al.*, 2016, lk 64). Lähisuhtevägivalla mõjud võivad püsida ja avalduda isegi pärast vägivaldseid sündmuseid ning taastumine on võimalik, kui on tagatud piisav toetus (Dillon *et al.*, 2013, lk 12). Probleemi tõhusaks käsitlemiseks on hädavajalik erinevate ametkondade vaheline koostöö. Samuti on eluliselt tähtis pakkuda täiendavat abi, nagu turvaline eluase, nõustamisteenused ja riiklik finantstoetus, mis aitavad leevendada lähisuhtevägivalla tagajärgi. (Sanders-McDonagh *et al.*, 2016, lk 70)

Lähisuhtevägivald mõjutab inimesi sõltumata nende soost, vanusest või rahvusest. Selle mõjud ulatuvad nii individuaalse kui ühiskondliku tasandini, tekitades majanduslikult suuri kulusid. Mõju tagajärjed võivad olla pikaajalised ning nendest taastumiseks on oluline terviklik abi ja toetus.

1.2. Võrgustikutöö ja tajutava koostöö olulisus sotsiaalprobleemide lahendamisel

Võrgustikutöö on oluline sotsiaalprobleemide lahendamisel, koondades ressursse ja spetsialistide teadmisi, ennetades sotsiaalseid riske ning tagades terviklikku tuge abivajajale. Ühiskondlikke probleeme ei saa kergelt lahendada ilma mitme inimese, institutsiooni või huvigrupi koostöötä.

Van Ewijk (2017, lk 28) kirjeldab võrgustikutööd kui mitme asutuse vahelist iseseisvat koostöövormi, mis on iseloomulik oma mitteametlikkuse, mittehierarhilisuse ja osaliselt püsivate sidemete poolest. Selle eesmärk on edendada vastastikust rikastumist, ressursside jagamist ning ühtset koostööd. Võrgustikutöö keskendub kogukondade ja organisatsiooniliste võrgustike arendamisele, tuginedes kodanikuõigustele ja erinevatele teoreetilistele lähenemistele, mille hulka kuuluvad ökoloogiline süsteemiteooria, suhtevõrgustikuteooria, sotsioloogilised ja sotsiaalpsühholoogilised lähenemised, nagu ressursside mobiliseerimise teooria ja kollektiivse tõhususe teooria (Ojala, 2014, lk 17).

Ökoloogilise süsteemiteooria rakendamisel võrgustikutöös keskendutakse inimese ja tema keskkonna vahelisele vastastikustele suhetele, paigutades inimese tema

elukeskonda, kus võrgustiku tegevused mõjutavad nii isikut ennast kui ka tema ümbrust. Teooria eesmärk on võrgustikutöö kaudu parandada inimese ja keskkonna vahelist tasakaalu, kasutades selleks nii isiklike kui keskkonnast tulenevaid ressursse. (Germain & Gittermann, 1995, viidatud Ojala, 2014, lk 18 vahendusel) Suhtevõrgustikuteooria võimaldab analüüsida suhteid nii mikro- kui makrotasandil. Mikrotasandil keskendutakse inimeste vahelisele suhtlusele ja teabevahetusele võrgustikus, samas kui makrotasandil toimub organisatsioonide ja kogukondade vaheline koostöö, mis hõlmab asutuste vahelist teabe ja ressursside jagamist. (Castells, 2000, lk 7-11)

Koostööle orienteeritud võrgustikes osalemine on võrgustikutöö keskne element (Van Ewijk, 2017, lk 27). Koostööd mõistetakse kui tegevust, kus erinevate organisatsioonide esindajad töötavad koos, mille eesmärk on koordineerida ja leida ühiseid lahendusi sotsiaalsetele probleemidele, mida organisatsioonid üksi tegutsedes lahendada ei suuda (Huxham & Vangen, 2013, viidatud Parker *et al.*, 2023, lk 84 vahendusel). Asutuste vaheline koostöö hõlmab erinevaid sektoreid, sealhulgas haridus-, tervishoiu- või sotsiaalvaldkonda (Barnes *et al.*, 2017, lk 6), toimides nii valitsuse kui ka kohaliku tasandi organisatsioonide vahel, kaasates partnereid nii avalikust kui erasektorist (Tong *et al.*, 2017, lk 391). Koostöö loob raamistiku konkreetsete probleemide lahendamiseks (Waardenburg *et al.*, 2019, lk 388), mille keskmes on kindla ülesande või juhtumi lahendamine (Van Ewijk, 2017, lk 28). Seega hõlmab koostöö endas ühiseid väärtusi, eesmärke ja kohustusi (Waardenburg *et al.*, 2019, lk 388) ning ühises võrgustikus jagavad osalejad ühist vastutust, ülesandeid ja lepivad kokku tegevuskavades (Van Ewijk, 2017, lk 28). Võrgustikutöö on oluline ressurss juhtumite lahendamisel ja abi vajavate isikute tuvastamisel (Espenberg, 2023, lk 26–27). Lisaks loob asutuste vaheline koostöö mitmeid eeliseid nagu innovaatiliste lahenduste leidmine, ressursside ühendamine, terviklike süsteemide loomine ning kogukondade heaolu suurendamine (Marek *et al.*, 2015, lk 67).

Eestis on võrgustikutööd praktiseeritud juba üle kahekümne aasta, tuues esile nii edulugusid kui ka väljakutseid. Perede abistamisel võib ilmsiks tulla peresuhete katkemine, mis näitab vajadust põhjalikuma ja pikaajalisema toe järele. (Karbe, 2017, lk 54, 57) On tähtis, et võrgustikutöö hõlmaks erinevaid asutusi (Espenberg, 2023, lk 26–

27) ning partnerite valik põhineks nende võimalikel panustel ja ressurssidel (Delpeuch & Bonnet, 2021, lk 65). Atkinson jt (2007, viidatud Barnes *et al.*, 2017, lk 8 vahendusel) järeldasid oma uuringus, et tõhus partnerlus põhineb rollide ja vastutuse määratlemisel, usaldusel, vastastikusel austusel ning asutuste vahelise mõistmise suurendamisel. Edukas koostöö hõlmab tõhusat infovahetust, ühiste eesmärkide seadmist ning efektiivset planeerimist, mille aluseks on selgelt määratletud struktuur ja ühiselt jagatud protokollid.

Koostöö võib olla nii formaalne, pakkudes struktuurset tuge, kui ka mitteformaalne, mis loob suhted koostööd tegevate isikute vahel. Kuigi koostöö toimub tihtipeale formaalsetest struktuurides, mängivad koostöö kujunemisel suurt rolli osalejate omavahelised suhted. (Strype *et al.*, 2014, lk 3) Edukat koostööd võib olla raske saavutada ning esineda võib ebaõnnestumisi, mistõttu on oluline, et kõik osapooled oleksid teadlikud oma jõupingutuste tugevatest ja nõrkadest külgedest (Marek *et al.*, 2015, lk 67). Seega on spetsialistide vahelised suhted koostööalgatustes olulised ning on vajalik mõista nende suhete psühhosotsiaalseid protsesse (Strype *et al.*, 2014, lk 3).

Ühisele koostöö mõistmisele jõudmiseks on oluline, et spetsialistid uuriks üksteise individuaalseid arusaamu (Ødegård & Bjørkly, 2021, lk 252). Samuti väitis Chaplin (1975, viidatud Saia *et al.*, 2020, lk 2 vahendusel) juba aastakümneid tagasi, et valdkondade vaheline koostöö on küll väga vajalik, kuid oluline on mõista, kuidas erinevad huvigrupid koostööd tajuvad, sest inimeste maailmatunnetus kujuneb neile oluliste aspektide kaudu. Sarnaselt toob välja ka psühholoog Ødegård (2006, lk 1), et mõiste *koostöö* näib kandvat mitmeid tähendusi, mistõttu on väga oluline mõista, kuidas spetsialistid tajuvad koostööd kui nähtust.

Ødegård jt (2008, lk 2) töötasid välja mudeli PINCOM, mille eesmärk on hinnata, kuidas spetsialistid oma kogemuste põhjal koostööd tajuvad. Antud mudeli rakendamine on näidanud, et see võimaldab tuvastada erinevate valdkondade spetsialistide nii ühised kui erinevaid arusaamu koostööst. (Jörns-Presentati *et al.*, 2021, lk 2) Ødegård ja Bjørkly (2021, lk 256) toovad oma uuringus välja, et spetsialistide vahelise koostöö arusaama saab mõista nii individuaalse, grupi kui ka organisatsiooni tasandil. Individuaalsel tasandil keskendutakse spetsialistide tajudele motivatsiooni, rollijaotuse, isikuomaduste ja ametialase võimu aspektides. Grupi tasandil hinnatakse

koostööd ühtse meeskonnana, arvestades juhtimist, toimetulekut, infovahetust ja sotsiaalset tuge. Organisatsiooni tasand hõlmab organisatsioonilist eesmärki, kultuuri ja valdkonda kui keskkonda (Ødegård, 2006, lk 4), milles on oluline selgitada välja üldine organisatsiooni poolne toetus ning valdkondlik esindatus (Saia, 2017, lk 32).

Uuringud on näidanud, et spetsialistide jaoks on koostöö puhul kõige tähtsamad omavahelised suhted, erialase rolli tähtsus ja motivatsioon, mis kajastavad koostööst saadavat isiklikku väärtust (Strype *et al.*, 2014, lk 10–11). Larsen jt (2021, lk 436) rõhutasid infovahetuse tähtsust ja teabe sujuvamat liikumist ning organisatsioonikultuuri olulisust, mis võib koostööd mõjutada organisatsiooni reeglite ja suhtumise kaudu. Adams (2016, lk 13) märkis, et liikmed ei tunne alati piisavalt tuge oma organisatsioonidelt ning on oluline suurendada mõistmist, avatust ja kaasatust teineteise suhtes.

Kodner ja Spreuwenberg (2002, viidatud Saia *et al.*, 2020, lk 3 vahendusel) tunnistavad, et koostöö uurimine on keeruline ning peaks hõlmama laia valikut tulemusi ning osalejate subjektiivseid vaateid. Kuid koostöö tajumine on oluline, võimaldades mõista, kuidas spetsialistid koostööd näevad, sest koostööprotsessis võivad motivatsioon või probleemide lahendamise strateegia praktikas erineda. (Strype *et al.*, 2014, lk 2–3) Tajutava koostöö mudeli rakendamine on oluline element, mis võimaldab spetsialistide vahelist koostööd arendada. Mõned spetsialistid võivad pidada oluliseks organisatsioonilisi tegureid, samas kui teised võivad keskenduda rühmateguritele, nagu suhtlusprobleemid. Selliste erinevuste tuvastamine võib aidata koostööprotsessis edasi liikuda ja saavutada ühine arusaam võrgustikutöö toimimisest. Kvaliteetsed teenused on tihedalt seotud koostöö standardiga (Ødegård *et al.*, 2008, lk 9) ning hästi korraldatud võrgustik võimaldab abivajajaid tulemuslikumalt aidata (Espenberg, 2023, lk 26–27). Lisaks tõhusale koostööle peab võrgustikutöö pakkuma liikmetele ka vaimset heaolu ja tunde, et ollakse kaasatud. On oluline, et iga liige tunneks end võrgustikus väärtuslikuna ja saaks emotsionaalset tuge (van Ewijk, 2017, lk 28).

Sotsiaalprobleemide lahendamise kesksel kohal on võrgustike loomine, mis ühendab eri valdkondade ressursid ja spetsialistide teadmised, pakkudes abivajajadusel terviklikku tuge. Võrgustikutöö efektiivsus peitub koostöövõimes ning osapoolte kogemuste mõistmine on oluline, andes teavet koostöö toimimisest ja selle edust.

1.3. Võrgustikupõhine juhtumikorralduslik mudel lähisuhtevägivalla lahendamisel ja selle väljakutsed

Lähisuhtevägivalla juhtumite lahendamisel on oluline kaasata mitu erinevat valdkonda ning võrgustikutöö meetod on siinjuures oluliseks tugielemendiks. Võrgustikutöö on kõige tõhusam viis mõista paremini lähisuhtevägivalla ohus olevate inimeste olukorda, nende vajadusi ja võimalikke lahendusi (Uusma *et al.*, 2020, lk 42).

On teada, et lähisuhtevägivalla ohvrite abistamiseks on vajalik mitme valdkonna, sealhulgas õigussüsteemi, tervishoiu, ohvriabi, hariduse ja sotsiaalsüsteemi koostöö (Ross *et al.*, 2016, lk 129). Tõhusa abi tagamiseks on vaja terviklikku lähenemist ning eri valdkondade spetsialistide vahelist süsteemset koostööd ja ressursside jagamist, mis lähtuks iga ohvri ainulaadsest vajadusest (Haeseler, 2013, lk 11). Oluline on siinjuures mõista, et ükski asutus ei suuda lähisuhtevägivalla probleemi iseseisvalt lahendada (Raudsepp, 2017, lk 45). Uuringute kohaselt on kõige tõhusamaid meetmeid lahendamaks lähisuhtevägivalla juhtumeid MARAC (ingl *Multi-Agency Risk Assessment Conference*) võrgustikupõhine juhtumikorralduslik mudel (Emprove Project, 2018, lk 6), mille eesmärk on vähendada lähisuhtevägivalda ja sellest tulenevaid raskeid tagajärgi, tuvastada kõrge riskiga täisealised lähisuhtevägivalla ohvrid ning kindlustada läbi võrgustikutöö ohvrite kaitse (Lang *et al.*, 2023, lk 12). Mudel lähtub põhimõttest, et kõrge riskiga lähisuhtevägivalla juhtumeid saab lahendada hästi toimiva võrgustiku abil, kus on oluline luua ühine foruum ning kasutada erinevate asutuste võimekust ja teenuseid. Võrgustikutöö eelduseks ja aluseks on struktureeritud mudel, mis loob spetsialistide vahel ühtse arusaama lähisuhtevägivalla olemusest. (Ramot, 2023, lk 14) Mudel koosneb mitmest komponendist, nagu ohvri tuvastamine, riskide analüüs, sekkumiskava koostamine ja elluviimine, võrgustiku koosolekute planeerimine ning informatsiooni ja vastutuse jaotamine. Selliselt luuakse koordineeritud tegevusraamistik, andes igale võrgustiku liikmele kindla rolli ja vastutuse. (Sepper & Kadarik, 2020, lk 6)

Ohvrit hinnatakse DASH (ingl *Domestic Abuse, Stalkind and Honour Based Violence*) riskihindamise tööriistaga, mis koosneb 24 küsimusest ning mille abil selgitatakse välja vägivalla riski tase ja ohvri olukord (Lang *et al.*, 2023, lk 57). MARAC mudelisse on

suunatud isikud, kes lähtuvalt DASH riskihindamise küsitlusele on kaardistatud kõrge riskiga juhtumiteks (McLaughlin, 2018, lk 292). Kõrge risk viitab sellele, et ohver kogeb lähisuhtevägivalla mitut liiki või tema elu on ohus, mis võib hõlmata nii tapmist kui suitsiidi riski (Uusma *et al.*, 2020, lk 42). Eestis viivad riskihindamist läbi peamiselt Sotsiaalkindlustusameti, naiste tugikeskuse ja politsei esindajad (Lang *et al.*, 2023, lk 62). Lisaks eelnimetatud esindajatele, puutuvad lähisuhtevägivalla juhtumitega kokku oma igapäeva töös ka sotsiaal- ja tervishoiutöötajad ning oluline on mõista, et kohtumistel ei käsitletaks üksnes hetkelist olukorda, vaid osataks hinnata ka vägivalla kordumise tõenäosust. (Svalin & Levande, 2019, lk 116) Välja on toodud, et oleks tõhus koolitada rohkem nii sotsiaal- kui ka tervishoiutöötajaid märkama tavapäraste küsitluste või kodukülastuste käigus lähisuhtevägivalla ohte (Robbins *et al.*, 2014, lk 396; O'Doherty *et al.*, 2015, lk 27).

Organisatsioonid võivad siiski läheneda perevägivallale erinevatest vaatenurkadest ja kujundada oma arusaama probleemist vastavalt sellele. Selline lähenemisviiside mitmekesisus loob nii võimalusi kui ka väljakutseid mitme asutuse koostöös (Macvean *et al.*, 2018, lk 149), mis võib osutada ebatõhusaks, kui asutused töötavad erinevate tööviiside või eesmärkidega (Ross *et al.*, 2016, lk 129). Kuigi MARAC võrgustikutöös on eesmärgiks vägivalla ennetamine ja ohvrite turvalisuse tagamine ning eduka koostöö aluseks kindel struktuur ja juhtimine (Piispa & Lappinen, 2014, lk 20), seisab asutuste vaheline koostöö silmitsi mitmete väljakutsetega (Delpeuch & Bonnet, 2021, lk 65). Walklade jt (2021, lk 184) töid oma uuringus esile peamised probleemid ja väljakutseid MARAC protsessis, milleks on kõrge riskitasemega juhtumite õige tuvastamine, vajalike asutuste esindatus ja infovahetus. Cleaver jt (2019, lk 152) lisasid täiendavaid väljakutseid nagu ressursside piirangud, konkureerivad prioriteedid ning hierarhilised suhted.

Davies jt (2023, lk 151) toovad MARAC mudelis esile efektiivse ja tervikliku infovahetuse tähtsuse, sest see aitab paremini määratleda ohvri riski taset, sõnastada ühised eesmärgid ning strateegiad. Sealhulgas tagab infovahetus olukorrast ühtse arusaama (Weller *et al.*, 2014, lk 149). Teabe jagamisel võivad tekitada arusaamatusi ja olla peamisteks takistusteks asustuste erinevad prioriteedid, kultuurid ning tavad. Infovahetus on aga peamisi väljakutseid mitme asutuse vahel. Lisaks muudavad

probleemid andmekaitse ja konfidentsiaalsusega asutused teabe jagamisel ettevaatlikuks, eriti kui puudub info andmete juurdepääsu ja kasutamise osas. (Walklade *et al.*, 2021, lk 183, 188) Sarnaselt toovad välja ka Peckover ja Golding (2017, lk 41), märkides, et tõhusa koordineerituse aluseks on turvalise ja konfidentsiaalsete infovahetussüsteemide loomine spetsialistide vahel. Kuigi antud süsteemide loomine ja andmevahetuse tagamine võib olla keeruline (Delpeuch & Bonnet, 2021, lk 65), parandaks asutuste vahelist suhtlust oluliselt turvalise e-posti süsteemi loomine (Duncan 2017, lk 49).

Piispa ja Lappinen (2014, lk 17, 20) lisavad, et efektiivse võrgustikutöö oluliseks tunnuseks on spetsialiseeritud asutuste esindatus, mis võimaldab seeläbi tagada ohvrile vajalikud ja mitmekülgsed teenused. Ebapiisav asutuste esindatus võrgustikutöös võib piirata oluliselt tugiteenuste kättesaadavust (Davies *et al.*, 2021, lk 160). Negatiivselt võib võrgustikutööle mõjuda ka esindajate ebaregulaarne kohalolu (London *et al.*, 2021, lk 41). Iirimaaal läbi viidud uuringus selgub, et 94,1% vastanutest peab erinevate asutuste esindatus võrgustikus väga oluliseks (Duncan, 2017, lk 8). Ressursi piirangud võivad aga mõjutada personali ja täiendkoolituste võimalusi (Clever *et al.*, 2019, lk 152) ning vähendada asutuste aktiivset osalemist, mis on võrgustikutöö jaoks ebatõhus (Duncan, 2017, lk 19). Antud juhtumitega tegelemisel on väga oluline pöörata tähelepanu spetsialistide vaimsele tervisele ning rakendada supervisiooni meetodeid, et toetada liikmete psühholoogilist heaolu (Uusma *et al.*, 2020, lk 46).

Uuringute kohaselt vähendab mitme asutuse vaheline tõhus võrgustikutöö oluliselt korduvat ohvriks langemist ning surmaga lõppevat vägivalda. Suurbritannias on leitud, et tänu efektiivsele asutuste vahelisele koostööle on lähisuhtevägivalda juhtumid vähenenud ligi 60%, lisaks 45% juhtumitest on väärkohtlemine täielikult lõppenud ning 20% osas on politsei korduv väljakutsete arv vähenenud. (Wilkinson, 2014, lk 1) Sarnaselt Soomes läbi viidud MARAC mudeli uuringu kohaselt suudeti ligi 70% korduv vägivallatsemine katkestada (Piispa & Lappinen, 2014, lk 30).

Lähisuhtevägivalda lahendamisel on efektiivne võrgustikutöö oluline, mille tagab kindel juhtimine, terviklik infovahetus ning vajalike asutuste kaasamine. Tõhus võrgustikutöö aitab oluliselt vähendada lähisuhtevägivalda ja sellega kaasnevaid tagajärgi.

2. UURING JUHTUMIKORRALDUSLIKUST MUDELIST PÄRNU MARAC VÕRGUSTIKULIIKMETE SEAS

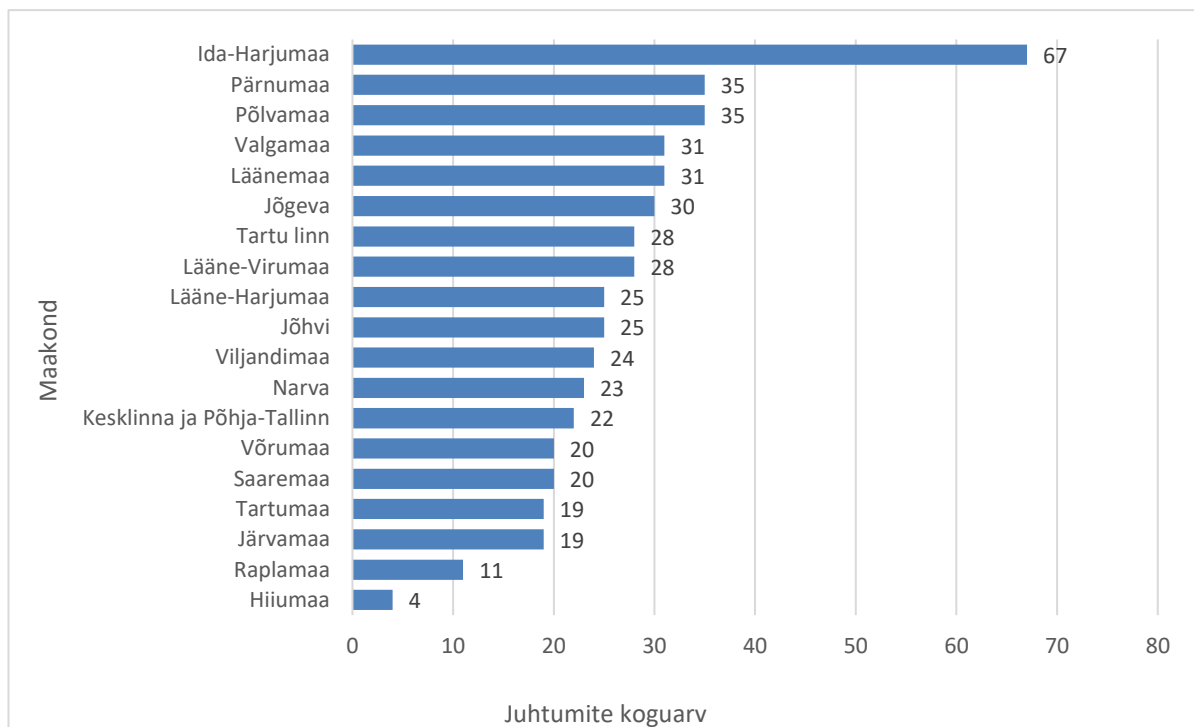
2.1. Ülevaade juhtumikorralduslikust mudelist MARAC Eestis

MARAC mudel keskendub kõrge riskiga lähisuhtevägivalla ohvrite tuvastamisele ja kaitsele, ühendades mitme asutuse spetsialistide töö, et vähendada lähisuhtevägivalda ja selle tõsiseid tagajärgi (Sepper & Kadarik, 2020, lk 6). Mudel võeti esmakordselt kasutusele 2003. aastal Suurbritannias ning see tõi kokku laia valiku asutusi, sealhulgas politsei, kriminaalhoolduse spetsialistid, kohalikud omavalitsused, tervishoiu ja naiste tugikeskused (Davies *et al.*, 2023, lk 150). Eestis alustati MARAC mudeli katsetamist ja etapilist kasutuselevõttu 2016. aastal ning laiemalt hakati mudelit üle Eesti rakendama 2019. aastal (Lang *et al.*, 2023, lk 12). Esmakordselt alustati mudeli kasutamist 2016. aastal Põlvas, kus toimus esimene koosolek, milles osalesid asutuste esindajad politseist, ohvriabist, naiste tugikeskusest ning kohalikust omavalitsusest (Klaar, 2019, lk 25).

Üle Eesti on kokku 18 MARAC võrgustikku ehk tuumikrühma, mis koosnevad erinevate asutuste esindajatest ning juhtumipõhiselt on vajadusel kaasatud ka teiste valdkondade eksperdid. Tuumikrühmad määravad ise oma koosseisu ja liikmete arvu, mis jääb vahemikku 5–15 inimest. Juhtumipõhiselt on eksperte kaasatud ka Haridus- ja Noorteametist, vanglast, Eesti Kohtuekspertiisi Instituudist, töötukassast ning haiglast. (Lang *et al.*, 2023, lk 37–39) MARAC mudeli tõhusus sõltub suuresti ametiasutuste osalusest. Seda seetõttu, et iga osalev asutus toob ohvri kohta olulist teavet, mis võib mõjutada juhtumite lahenduste väljatöötamist. (Kerti, 2017, viidatud Lang *et al.*, 2023, lk 37 vahendusel)

Aastatel 2019–2022 registreeriti Eestis MARAC juhtumeid kokku 498 (vt joonis 1), millest enim leidsid aset Harjumaal, moodustades 13,5% kõikidest juhtumitest (Lang *et*

al., 2023, lk 16).

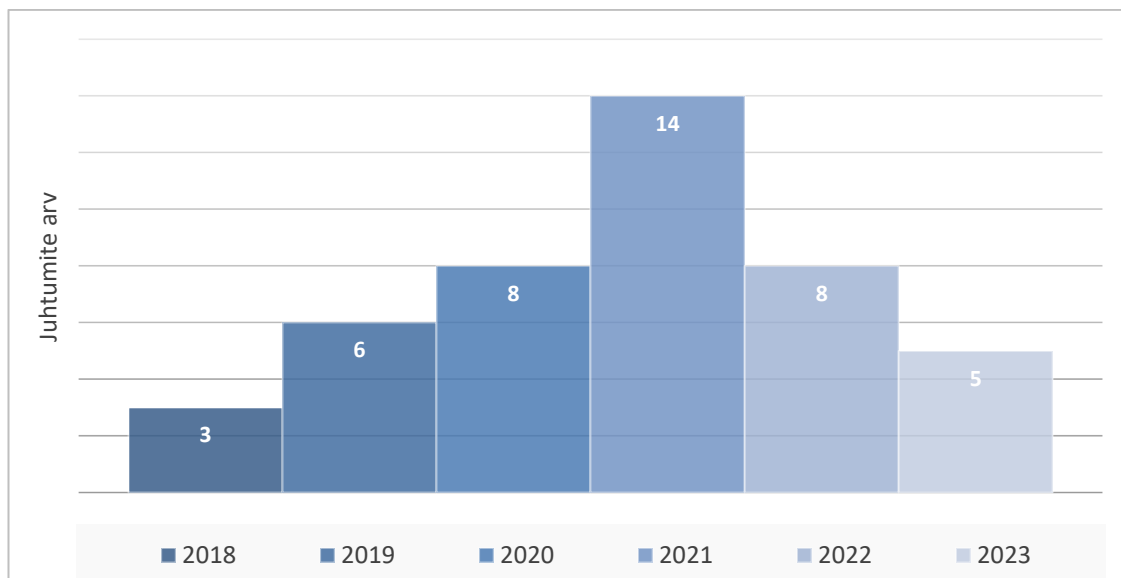

Joonis 1. MARAC juhtumid Eestis 2019–2022. Allikas: Lang *et al.*, 2023, lk 16.

Statistiliste andmete põhjal on MARAC võrgustikus peamine vägivalla vorm psühholoogiline vägivald, mida esineb 90,7% juhtudest. Sealhulgas esineb füüsilist vägivalda 83,9%, majanduslikku vägivalda 12,7% ja seksuaalset 8,7% juhtudest. Vägivallajuhtumitest 86,4% on toimepanijaks ohvri endine või praegune elukaaslane. (Lang *et al.*, 2023, lk 14, 16, 21–22) MARAC võrgustikku suunatud ohvri keskmine vanus on 40 aastat ning 95% ohvritest on naised ja 5% mehed (Klaar, 2019, lk 34).

Pärnus hakati MARAC võrgustikutööd rakendama 2018. aastal ning tuumiku moodustavad kaheksa liiget, kus on esindatud Sotsiaalkindlustusamet, Politsei-ja Piirivalveamet, kohalik omavalitsus, naiste tugikeskus, Eesti Kohtuekspertiisi Instituut, Prokuratuur ja haigla (Lang *et al.*, 2023, lk 38).

Ajavahemikul 2018–2023 on Pärnu MARAC võrgustikutöös lahendatud kokku 44 juhtumit. (A. Klaar, e-kiri, 19.04.2024) Aastate lõikes on juhtumite arv välja toodud alljärgneval joonisel 2.

Joonis 2. Pärnumaa MARAC juhtumite ülevaade aastatel 2018–2023. Allikas: A. Klaar, e-kiri, 19.04.2024

Aastatel 2015–2023 toetati MARAC mudelit Sotsiaalfondi projekti „Riskikäitumise ennetamine, riskis olevate perede toetamine ning turvalise elukeskkonna arendamine“ raames, mis algatati koostöös Siseministeeriumi ja Sotsiaalkindlustusametiga. Alates 2023. aastast kuulub mudel riigieelarvesse ning on saanud toetava aluse ohvriabi seaduse rakendamisel. (Sotsiaalkindlustusamet, 2024)

MARAC mudel koondab kokku mitme eri valdkonna spetsialistid, kelle ühiseks eesmärgiks on lähisuhtevägivalla ohvrite tuvastamine ja kaitse. Mudelit hakati rakendada Eestis 2016. aastal ning käesolevaks hetkeks katab Eestit 18 MARAC tuumikrühma.

2.2. Uuringu läbiviimine ja valimi kirjeldus

Käesolevas lõputöös kasutas autor uurimistöö läbiviimiseks kvalitatiivset uurimisviisi, mis võimaldab paremini mõista inimsüsteeme, mille kaudu on võimalik üksikasjalikumalt saada teada inimeste arvamusest, käitumisest (Õunapuu, 2014, lk 53) ning kogemusest ja tajust (Askarzai & Unhelkar 2017, lk 29). Iga inimene tajub lähtuvalt oma tegevustes keskkonnas informatsiooni, mis on oluline tema eesmärkide tarbeks (Lagerspetz, 2017, lk 31). Nagu sotsiaalteaduslikes kirjandustes laialdaselt märgitud, on kvalitatiivsed uuringud kõige kasulikumad, pakkudes rikkalikku

subjektiivset teavet inimeste tunnete, emotsioonide ja tajude kohta. Neid saab kasutada inimeste sotsiaalsete tavade uurimiseks või nende käitumisreaktsioonide mõistmiseks erinevatele stiimulitele. (Carrasco & Lucas, 2015, lk 168) Selliseid nähtusi nagu kogemused, hoiakud ja käitumine võib olla raske kvantitatiivselt täpselt tabada, samas kui kvalitatiivne lähenemine võimaldab osalejatel ise selgitada kuidas, miks või mida nad teatud olukorras või huvipakkuva sündmuse ajal mõtlesid, tundsid ja kogesid (Tenny *et al.*, 2022). Kvalitatiivsed uuringud tegelevad seega tegelikkuse aspektidega ning keskenduvad sotsiaalsete suhete dünaamika mõistmisele ja selgitamisele (Queirós *et al.*, 2017, lk 370). Sellest tulenevalt on autori arvates kvalitatiivne uurimisviis antud lõputöö koostamisel sobivaim, mille tulemusena saadakse ülevaade spetsialistide tajutavast koostööst subjektiivse arvamusega.

Andmekogumise meetodina kasutas autor intervjuud, mis võimaldab uurimise käigus jõuda rohkem varjatud valdkondadesse ning uurida tundlikemaid teemavaldkondi süvitsi, mida ei ole võimalik vaatluse ega küsimustikega teada saada (Õunapuu, 2014, lk 170). Andmete kogumiseks valis autor poolstruktureeritud küsimustega intervjuu, sest selle peamiseks eeliseks on paindlikkus, mis annab intervjuueerijale võimaluse kohandada, täpsustada ja muuta vajadusel küsimuste suunda. Poolstruktureeritud intervjuu võimaldab tõhusamalt uurida intervjuueeritavate mõtteid ja tundeid, mis peegelduvad subjektiivset arvamust läbi kogemuste. (Alamri, 2019, lk 66) Antud meetodiga on võimalik jõuda intervjuueeritavate tegelikele mõtetele lähemale (Lagerspetz, 2017, lk 140).

Uuringu läbiviimiseks koostas autor intervjuu kava (vt lisa 1), mille koostamisel on ette valmistatud teemade valdkonnad ning küsimused esitatakse kindlas järjekorras, kuid neile vastatakse vabalt (Lagerspetz 2017, lk 140). Intervjuu kava loomisel on autor koostanud teemadevaldkonnad lähtuvalt PINCOM (ingl *Perception of Interprofessional Collaboration Model*) mudelis välja toodud kategooriatele, mis on loodud hindamaks subjektiivseid tajusid erialade vahelises koostöös (Larsen *et al.*, 2021, lk 433). Mudel kujutab koostöö tajumist kolmel tasandil: individuaalne, grupi ja organisatsiooniline, mille igal tasandil on neli alamskaalat. Individuaalsel tasandil on koostööd käsitletud motivatsiooni, rolli, isikupära ning ametialase võimu aspektidena. Grupi tasand keskendub juhtimisele, toimetulekule, infovahetusele ning sotsiaalsele toetusele.

Organisatsiooniline tasand hõlmab organisatsiooni kultuuri, eesmärgi, valdkonda ning keskkonda. (Ødegård, 2006, lk 7–8). Antud mudelit on aluseks võetud mitmetes uuringutes ja valdkondades ning see on tõestanud end konstruktiivse panusena koostöö mitmekülgse olemuse mõistmisel (Larsen *et al.*, 2021, lk 431). Intervjuu küsimuste koostamisel lähtus autor uurimistöö eesmärgist, uurimisküsimustest ning töö teoreetilise osa peatükist. Selliselt üles ehitatud kava loob intervjuerijale kindla juhise, millele intervjuerides tugineda (Lagerspetz, 2017, lk 141).

Lõputöö uuringusse kaasati valim kindlate kriteeriumite alusel ja ettekavatsetult uurija poolt (Õunapuu, 2014, lk 143). Eestis on kokku 18 MARAC tuumikrühma, milles osaleb kokku 137 spetsialisti. Igas Eesti maakonnas on loodud üks MARAC tuumikrühm, milles on esindajad Sotsiaalkindlustusametist (SKA), Politsei- ja Piirivalveametist (PPA) ning Prokuratuurist. Lisaks on kaasatud enamikes piirkondades naiste tugikeskuse spetsialistid ning pooltes tuumikrühmades osalevad kohalike omavalitsuste esindajad. (Lang *et al.*, 2023, lk 5) Antud uuringu läbiviimiseks on uuritavaks sihtrühmaks Pärnu MARAC tuumikrühm, kuhu kuuluvad kaheksa spetsialisti, hõlmates esindajaid politseist, Sotsiaalkindlustusametist, naiste tugikeskusest, kohalikust omavalitsusest, haiglast, Prokuratuurist ning Eesti Kohtuekspertiisi Instituudist (Lang *et al.*, 2023, lk 38).

Kaheksa intervjuud viidi läbi ajavahemikul 04.03–22.03.2024. Intervjuude kohtumised spetsialistidega sõlmiti e-kirja vahendusel. Politseiametniku intervjuerimiseks vajab autor Politsei- ja Piirivalveameti arendusosakonna strateegiabüroo uurimistöö kooskõlastamise komisjoni kirjalikku nõusolekut. Taotlus koos laiendatud kava ja intervjuu küsimustega esitati 28.02.2024 e-kirja teel Politsei- ja Piirivalveametile. Vastus taotlusele saabus autorile 20.03.2024, milles anti luba intervjuu läbiviimiseks ning andmete kasutamiseks tingimustel, et isikuandmeid ei avaldata, andmeid kasutatakse üldistatud kujul ning järgitakse muid andmekaitse nõudeid. Seitse intervjuud toimusid otsekontaktis ametnike töökohal ning üks Riigi IT Keskuse (RIT) interaktiivse koosoleku platvormi vahendusel. Vestluste kestvus jäid vahemikku 25 kuni 50 minutit, keskmiselt 42 minutit. Intervjuude tegemisel kasutas autor vastajate nõusolekul mobiiltelefoni lindistusseadet ning peale vestlust intervjuud transkribeeriti (Lagerspetz, 2017, lk 148–149). Salvestatud intervjuud transkribeeriti TTÜ avaliku

kõnetuvastusteenusega veebilehel tekstiks.ee, mis annab oluliselt paremaid kõnetuvastustulemusi kui kommertslikud alternatiivid (Olev & Alumäe, 2022). Transkribeeritud tekstifailid salvestati Wordi dokumendina ning helifailid hävitati peale käesoleva lõputöö kaitsmist. Intervjuude vastustes on respondente tuvastavad või ebaolulised lõigud tähistatud märgisega /.../.

Andmete analüüsimiseks kasutas autor kvalitatiivset tekstianalüüsi, mida võib iseloomustada kui tekstide süstematiseerimist. Teksti sisu ja selle koostamisel kasutatud arutlusviisid visualiseeriti ja muudeti kompaktsemaks (Lagerspetz, 2017, lk 181–182) ning uuringu sõnalised vastused kodeeriti tähe või numbriga (Õunapuu, 2014, lk 178). Anonüümsuse tagamiseks on käesolevas töös intervjueeritavad kodeeritud tähega R1–R8 ning uuringutulemused on esitatud temaatiliste kategooriate kaupa järgnevalt: individuaalne, grupi ja organisatsiooni tasand. Uuringutulemustes analüüsiti intervjueeritavate vastuseid igal tasandil nelja alamkategooria raames ning võrreldi neid teoorias välja toodud kirjandusega.

2.3. Uurimistulemuste analüüs

2.3.1. Tajutava koostöö aspektid individuaalsel tasandil

Selleks, et mõista iga spetsialisti koostööalast panust, uuritakse individuaalset koostööd spetsialistide tasandil, milles tuuakse esile tegurid nagu motivatsioon, rollijaotus, isikuomadused ja ametialane võim.

Intervjuude tulemusel selgus, et R5 ja R7 motivatsioon osaleda võrgustikutöös on leida mitme ametkonna koostöös parimad lahendused, et pakkuda ohvrile mitmekülgset abi. R5: „Klassikaliselt öeldes ikkagi see, et ohver saaks võimalikult kompleksset abi, et aidata ja kiirelt aidata, see on veel eriti super, kui kahe kolme MARACiga saab inimene aidatud.“ Samuti tõsteti esile meeskonnatunnetust (R2, R8), erialaste teadmiste jagamist (R6) ja omavahelist koostööd ka väljaspool võrgustikutööd (R5). Lisaks peeti võrgustikutöös osalemist tööülesannete lahutamatuks osaks (R1, R3, R4). Rõhutati, et koostöö erinevate juhtumite lahendamisel toimib ka väljapool MARAC võrgustikku, andes liikmetele turvalisema võimaluse pöörduda abivajadusel tuttava ametniku poole (R1, R2, R5, R6). Kõigi respondentide vastustest selgub, et omavahelist koostööd peetakse väga oluliseks, nii tööalaselt kui ka omavahelistes suhetes. „Kui omavahel

seada koostööd ei ole, siis ei ole võrgustikku ka, minu arvates, see on nagu alustala“ (R7).

Uuringus täheldati, et rollide ja vastutuse jaotus võrgustikus on üldiselt selge, kus iga ametnik teab oma ülesandeid ja vastutusala, mille pädevuses ei kahelda (R1, R3–R5, R7) ning rollisegadust ei ole esinenud (R1). Kuid vastavalt juhtumitele on täheldatud ülesannete jaotust mõnevõrra erinevalt, mis tuleneb ametniku positsioonist ning tema kasutuses olevatest võimalustest ohvrit rohkem aidata (R2, R6).

Spetsialistid tõid esile, et nad tajuvad ametialaste teadmiste jagamist mitmekesisena ning iga liige rikastab võrgustikutööd. R8 tõi välja, et MARAC koosolekul peab iga liige saama sõna, mis tagab, et koosolekul on igal spetsialistil alati võimalus oma seisukohti juhtumite kohta jagada. R7 lisab, et kõik spetsialistid on võrgustikus orienteeritud lahenduste leidmisele. Sealhulgas lisatakse, et mõnel juhul on märgata suursuguste ideede väljatoomist, mis värskendab ja lisab uusi vaatenurki (R2) ning erimeelsuste puhul on sõnavõtlikumad aktiivsemad tuumikliikmed (R3). Kuid siiski võetakse alati arvesse iga liikme seisukoht ja arvestatakse tema isikupäraga (R6):

Kuna me igaüks oleme ikkagi erinevad isiksused ja meie selline roll ka MARACis sees on erinev, ehk et osal on see osaliselt tööülesannetega juba kaasa pandud. Et siis need erinevad iseloomud, mis meil on, need, selles mõttes toetame teineteist. Me teame kellel on mingisugune näiteks otsustamisõigus suurem selles osas, kes otsustabki viimasena, kes vajab mõtlemiseks rohkemat aega. Et see on nagu elukutsepõhiste teadmiste ärakasutamine.

Võrgustikutöö liikmed tajuvad, et nende ametialaseid teadmisi hinnatakse ning nende osalemine koosolekul on olulise tähtsusega. Iga liikme töö on spetsiifiline ning tema teadmised ja professionaalsus on vajalik (R5). Sealhulgas ei ole respondendid tunnetanud omavahelist konkureerimist. Toodi välja, et kõigil on oma kindel osa võrgustikus ning ühise eesmärgi nimel tehakse koostööd (R3).

Selle teemaploki kokkuvõtteks saab öelda, et spetsialistide peamiseks motivatsiooniks võrgustikus osaleda on ohvrile mitmekülgse abi pakkumine ning olulist väärtust lisab koostöö ühises meeskonnas. Spetsialistide roll on selge, milles arvestatakse iga liikme eripäraga ning ametialaseid teadmisi hinnatakse kõrgelt.

2.3.2. Tajutava koostöö aspektid grupi tasandil

Spetsialistide tajutava koostöövõime hindamine meeskonnana on grupitasandil oluline, kuna see tagab võrgustikutöö sujuva toimimise ja efektiivsuse ning aitab ennetada võimalikke probleeme, mis võivad takistavad eesmärkide saavutamist.

Analüüs tõi välja, et võrgustikutöö juhtimine on kõigi intervjueeritavate hinnangul hästi korraldatud ning toimib edukalt. R6 tõi esile, et on väga oluline kui juhivad kaks võrdsel positsioonil spetsialisti, kelle vahel toimub pidev koostöö ning võrgustikutöö koordineerimisel jagatakse võrdselt õigusi ja kohustusi. Respondendid peavad oluliseks võrgustikutöö kindlat struktuuri. Olulise tähtsusega toodi esile koosolekute varajane planeerimine (R1, R5), protokollidega tutvumise võimalus (R6), juhtumite aruteludel kindlaksmääratud ajaraamides püsimine (R7) ning tagada ametnike aktiivne osalemine koosolekutel, sest igäühe panus on asendamatu (R5, R8). R8 rõhutas, et võrgustikutöö edukaks korraldamiseks on vajalik põhjalik eeltöö, eriti kuna võrgustikku kaasatakse mitme eri asutuse esindajad, on oluline tagada koosoleku kutsete õigeaegne väljasaatmine. R3 tõi välja, et kindel struktuur ja juhtimine lihtustavad märkimisväärselt juhtumite haldamist. Siiski täheldati, et MARAC võrgustikutöö mudel on mõneti struktuurilt bürookraatlik ja liigselt reglementeeritud, mis muudab töö keeruliseks ja aeganõudvaks. Ometi peeti äärmiselt oluliseks küberturvalisuse ja andmekaitse tagamist, mis on raskete juhtumite puhul kriitilise tähtsusega. (R2)

Infovahetus on võrgustikutöös olulise tähtsusega. Uuringu kohaselt peavad kõik respondendid võrgustikutöös omavahelist infovahetust väga oluliseks ja takistusi ei tajuta. R3 ja R6 tõid esile koosolekutel varasemate nõupidamiste kokkuvõtete tähtsuse, mis võimaldab osalejatel vajadusel end sündmustega taas kurssi viia. R5 lisas, et infojagamist toetab oluliselt koosoleku protokoll. Siiski tõdeti, et uute nõuete tõttu on protokollid muutunud liiga minimalistlikuks, mistõttu võib esineda olukordi, kus juhtumi detailidest ei saada täit ülevaadet (R7):

Kui ma näiteks ei saa võrgustikus osaleda, protokollid ma saan mõne aja pärast, siis sealt on keeruline nüüd täpselt aru saada. Ma ei saa hästi seda infot, et mis edasi on saanud, sellepärast, et võib-olla ma ei mäleta kõiki detaile. /.../ seal ei ole seda lugu /.../ seal on mingisugused punktid, aga ma ei pruugi aru saada, mille kohta täpselt käivad. Kui mina alustasin, siis ei olnud niimoodi, siis nad

olid mahukad, siis oli palju teksti. Sa saidki selle, et põhilised asjad, see ütles seda, tema ütles seda, kolmas pakkus seda välja /.../ seal on mingid omad nõuded ja kui ma ei ole seal olnud, siis ma ei pruugi saada kõigest aru. (R7)

Respondendid (R2, R8) tõid välja, et vahel esineb probleeme määratud ülesannete täitmisega, kuna ülesanded ei ole liikmetele selgelt vormistatud tegevuskavadena, vaid need tuleb leida protokollil lõpuosast. See võib põhjustada olukordi, kus mõnele liikmele määratud ülesanne jääb tähelepanuta. R5 märkis, et kui ülesannete täitmisel tekib küsimusi või kui liikmel ei õnnestu enda tegevust täita, on alati võimalik pöörduda teiste võrgustiku liikmete poole lisainfo või abi saamiseks.

Uuringus selgus, et viis intervjueeritavat (R1, R2, R5, R7, R8) pidas võrgustikutöös oluliseks kaasliikmetelt saadavat tunnustust ja sotsiaalset toetust. Kolme respondendi (R3, R4, R6) seisukohalt ei olnud tunnustus neile niivõrd oluline, sest nad teevad võrgustikus olles oma tööd ning ei ole seni tundud selle järele suurt vajadust. R2 ja R7 lisasid et tajuvad kaasliikmete tunnustust suhtumisest, kui nendelt küsitakse nõu. Lisaks tõid vastajad (R1, R2, R5–R8) välja, et omavaheline toetus on küll tarvilik, on sealjuures äärmiselt oluline ka supervisioon ja ühisürituste korraldamine. R6 selgitab:

Kui sa oled tööalaselt võib-olla olnud väga seotud. Ja siis selline juhtum tuleb MARACi, kus sa oled ikkagi väga sügavuti sees olnud, isegi võib-olla selle juhtumi käigus ka haiget saanud, siis MARACi tugi või supervisiooni tugi on ääretult oluline see võimalus välja rääkida, kuidas sina ennast tegelikult peale kõike seda tunnend. Ja ütleme, et see ei ole nagu järgmisel supervisioonil räägid ennast välja, võib-olla see probleem on sinus veel kaua, võib-olla tuled alles poole aasta pärast supervisioonis sellega välja ja siis suudad sa lõpuks edasi minna eluga. Kindlasti supervisioon on oluline, sellepärast, et me töötame inimestega ja sa ei saa öelda, et sa ei jää ükskõikseks nende inimeste probleemide juures.

Intervjueeritavad (R5, R6, R8) rõhutasid, et on oluline ja vajalik omada kindlat superviisorit, kellega on nad varasemalt koostööd teinud. R5 selgitab „Ta juba teab ja tunneb meid, ta näeb kohe, kellel on mure ja see ei pea olema üldsegi MARACiga seotud, vaid lihtsalt ka mingis muus asjas saame rääkida.“ Respondendid leidsid, et

ühisüritused on omavahelise suhtluse jaoks olulised, sest need võimaldavad inimesi päriselt tundma õppida. R6 lisab:

Igäühel meist on ju midagi muud ka pakkuda, et mingeid muid teadmisi, oskusi ja see liidab, et seda üritust, seda koostööd on vaja ka juba sellepärast, et kui sa saad kokku ainult selliste situatsioonide lahendamiseks, et sa oled nagu kriisikomisjon, siis sul peab olema võimalus näha ka seda sama inimest kriisist väljas situatsioonis, et see selles mõttes on vajalik.

Võrgustikutöö raames ei ole spetsialistid (R1, R4, R7) tajunud suuri erimeelsusi, kuid nende tekkimisel leitakse lahendusi erinevate meetoditega. R2 tõi välja, et erimeelsuste korral kasutatakse olukorra leevendamisel huumorit, R6 lisas teineteise kuulamise tähtsust ja hetkeolukorrale parima lahenduse leidmist ning R5 ja R8 pidasid oluliseks erimeelsuste puhul superviisori kaasamist. Lisaks tõi R3 välja, et erimeelsuste puhul lahendab edukalt olukorra politsei poolne esindaja: „Kuidagi on nii juhtunud, et politsei esindaja võtab endale siis selle vahemehe rolli ja siis sünnivad mingisugused kokkulepped, et kes, mida välja uurib näiteks järgmiseks koosolekuks ja seeläbi need erimeelsused kuidagi lahenevad.“

Kokkuvõtteks saab öelda, et spetsialistid hindavad kõrgelt võrgustikutöö juhtimist, rõhutades kindla struktuuri tähtsust. Kuigi infovahetus liikmete vahel üldiselt toimib, nähakse kitsaskohana protokollides oleva informatsiooni edastamist. Valdav osa spetsialistide peab vajalikuks tunnustust ja sotsiaalset toetust kaasliikmete või superviisioonide poolt ning erimeelsusi lahendatakse ühises koostöös.

2.3.3. Tajutava koostöö aspektid organisatsiooni tasandil

Organisatsiooni tasandil uuritakse esindavate organisatsioonide teadlikkust võrgustikutöö eesmärkidest ja pakutavast toetusest. Lisaks analüüsitakse valdkondlikku esindatust ning hinnatakse, milliste ressursside puudumine võrgustikutööd mõjutab.

Uuringu tulemustest selgus, et kaheksast respondendist kuuel (R1–R3, R5, R7, R8) juhul on tuumikliikmete esindajate organisatsioon teadlik nende rollist ja eesmärgist võrgustikutöös osalemisel. Organisatsioonid hindavad nende panust, pakkudes toetust nii koolituste (R7), superviisioonide (R1, R2, R5, R8) kui ka vajadusel asendaja

leidmisel (R3). Kahe intervjuueeritava (R4, R6) vastusest selgus, et nende organisatsioon ei ole otseselt teadlik osalemisest võrgustikus, sest see on osa nende tavapäraest tööülesannetest ja seega peetakse loomulikuks kuulumist sellistesse võrgustikesse. R4: „Ühtepidi justkui on nagu tööülesandest tulenev./.../ Ma arvan, et ei ole teadlik, et ma arvan, et seda peetakse loomulikuks, tavapäraseks, et selle valdkonna inimene, kui sellised võrgustikud on, siis sa seal oled.“ R6 lisas, et organisatsioon on küll teadlik, et ta on MARACi liige, kuid selgitas: „Ja seda, kuidas tema minu tegevust hindab, ma arvan, et ta ei hinda seda üldse mitte nagu selles mõttes, et ei hinda, vaid et ta ei oskagi seda hinnata, sest ta pole sellega kokku puutunud.“ Sarnaselt töid respondendid uuringus (R4–R8) välja MARAC mudeli vähese tuntuuse kui ka teiste organisatsioonide seas, kes oma töös võivad kokku puutuda lähisuhtevägivalla ohvritega. Näitena toodi välja kohtuinstiitutsioonid, kelle teadmine MARACist on vähene ning spetsialistide (R5, R8) hinnangul oleks vaja MARAC juhtumite raames muuta lahendusviise, näiteks ei peaks istungil viibima korraga nii ohver kui kahtlustatav. Analüüsis selgus, et valdkondade esindatust peetakse Pärnu võrgustikus üldjoontes piisavaks, kuid tagamaks abi tsiviilõiguslikes küsimustes, on vajalik kohtupoolse esindaja kaasamine (R2, R5, R8). Lisaks toodi esile juhtumipõhiselt uurijate osalemise olulisuse, sest nende roll ja teadmine oma menetluste raames on laialdasem (R3). Siiski olid respondendid (R4–R6, R8) seisukohal, et võrgustikku ei ole otstarbekas liiga palju liikmeid kaasata, sest vastasel juhul võivad tekkida juhtimisega seotud probleemid.

Asutuste vahelise koostöö üheks suurimaks väljakutseks peeti andmevahetust, eriti isikuandmete liikumist (R6, R7), teabe edastamist ja töötlemist vastavalt võrgustiku liikmete vajadustele (R4). R4 rõhutas, et lähisuhtevägivalla võrgustikes on teabe liikumine rangelt reguleeritud, et info ei leviks võrgustikust väljapoole. See muudab keeruliseks teabe haldamise väljapool võrgustikku, näiteks kui juhtumipõhiselt kaasatud ametnik peab menetluse raames märkima, et on võrgustikus osalenud, võib see kaasa tuua andmete lekkimise. Välja toodi, et seadusega ei ole mõningate andmete liikumine piisavalt reguleeritud ning andmete avaldamiseks puudub õiguslik alus. Seetõttu ei saa võrgustikus avaldada olulisi isikuandmeid, nagu perearsti väljavõtted, mis võivad näidata vägivaldsuse kordumist või teavet mõne haigusloo kohta, mis võivad ohvrit mõjutada (R6, R7). Lisaks rõhutasid respondendid, et konfidentsiaalsusnõuded on liialt

karmid, kui arvestada, et kõik võrgustiku liikmed on niikuinii konfidentsiaalsuse kohustusega seotud oma ametipositsiooni tõttu (R4, R7). R7 toob välja, et olulise teabe omamine ja jagamine võib aidata leida kiiremini efektiivsemaid lahendusi ning teatud meeskondade võrgustikus, mis on kaetud konfidentsiaalsuskohustusega, võiksid võrgustikuliikmete vajadusel piiratud ligipääsuga andmeid jagada. R7:

See võtab nii palju mõttetult ressursi ära, et kui tegelikult on inimene, kes valdab mingit infot, mis praegu just on oluline selleks, et saaks võtta järgmisi otsuseid vastu, et mitte hakata läbi proovima kümmet erinevat stsenaariumit, vaid võtta kohe see, mis võiks olla kõige tõenäolisemalt kõige efektiivsem.

Analüüs näitab, et vastajate hinnangul mõjutavad võrgustikutööd enim nii ajaline ressurss (R2, R3, R6, R7), koolitused (R4, R8), supervisioonid ja meeskonnaüritused (R6, R7) kui ka piiratud võimalused ohvrile abi pakkuda (R6). Vastaja R6 tõdes „Ma nagu rabelen või ma püüan midagi leida, aga oodatud tulemust ei ole, sest meil ei ole neid võimalusi /.../ ja inimene peab ootama oma mingile teenusele pääsemist mitu kuud.“ Sarnaselt tõid välja ka respondendid R2 ja R5, et mõningatele teenustele saamiseks on ootejärjekorrad liiga pikad ning Pärnumaa piirkonnas nähakse suuremat vajadust nii laste kui täiskasvanute psühholoogide (R2, R5, R7), majutusteenuste nii naiste kui meestele (R1, R5) ja ohvrit toetava enesetoimetuleku koolituste järele (R6). R5 tõi esile kiirema lähenemiskeelu määramise tähtsust ning R8 pidas oluliseks ohvrile spetsiaalse häirenupu võimaldamist. Lisaks tõdeti aina suuremat vajadust tegeleda vägivaldsete juhtudega – kuidas neid tegelikult mõjutada selliselt, et nad ei paneks neid tegusid toime (R8).

Analüüsist selgus, et peetakse oluliseks riskihindamise meetoodika põhjalikumat tutvustamist ja rakendamist nii tervishoiu- kui ka sotsiaaltöötajate seas, et laiendada nende teadlikkust ja oskusi lähisuhtevägivalla äratundmisel (R1, R2, R4–R8). Küll aga oli respondentide (R3, R4, R7) hinnangul MARAC mudeli riskihindamise ankeet liialt spetsiifiline ja aeganõudev, mistõttu on seda teistel ametkondadel keeruline täita. Samas näevad spetsialistid (R2, R4, R6) vajadust lähisuhtevägivalla alaseid koolitusi laiendada ja töötada välja lihtsam riskihindamise meetoodika, mis looks selgema arusaama lähisuhtevägivalla olemusest. R8 rõhutab, et lähisuhtevägivalla olemuse ühtne mõistmine on vajalik, sest sellest sõltub lahenduste ja sekkumisviiside tõhusus. „Me

kõik hindame eri moodi seda või näeme eri moodi, ikka ja jälle ma /.../ kuulen sellest miks ta minema ei lähe sealt. Et nii kaua kui me selles kinni oleme, siis ongi need lahendused ja sekkumisviis väga erinevad.“ (R8)

Kõik respondendid pidasid MARAC mudelit lähisuhtevägivalla lahendamisel äärmiselt vajalikuks, kuid tõdesid (R6–R8) tagamaks võimalikult tõhus ja kiire abi ohvrile, on tarvis suurendada mudeli tuntust nii laiemale avalikkusele kui ka erinevate institutsioonide seas. Respondendid (R5, R6, R8) selgitavad, et MARAC juhtumi korral peaks sõna *MARAC* andma piisavat teavet, et abivajadusega on kiire. R5: „See peaks olema nagu võlusõna.“ R6 lisab, et kui räägitakse MARAC koosolekust, ei peaks inimesed imestama ega arvama, et nad kuuluvad mingisse salaühingusse, vaid mõistaksid kui oluline ja vajalik töö see on. R6 sõnas:

Avalikustada üldiselt, et selline asi nagu MARAC on, et inimesed saaksid aru, mis see on /.../ ja arusaam sellest, et mida tegelikult seal sees tehakse /.../ Aga senikaua, kuni inimesed ei tea, mis see MARAC on, siis on ta salaühing, mis saab iga kuu kokku.

Kokkuvõtvalt saab öelda, et mitmed organisatsioonid hindavad spetsialistide osalust võrgustikutöös, kuid ilmneb vähene teadlikkus MARAC mudelist, mis võib piirata teenuste kiiremat kättesaadavust. Lisaks tuuakse esile väljakutsed andmevahetuses. MARAC mudelit peetakse oluliseks lähisuhtevägivalla lahendamisel, kuid nähakse vajadust riskihindamise kasutuselevõttu teiste asutuste poolt, mis tagaks lähisuhtevägivalla ohvrite parema märkamise ning oleks oluliseks elemendiks ennetustöös.

2.4. Arutelu, järeldused ja ettepanekud

Võrgustikutöö pakub parimat võimalust süvitsi mõista lähisuhtevägivalla all kannatavate inimeste olukorda, nende vajadusi ja võimalikke abimeetmeid (Uusma *et al.*, 2020, lk 42). Ohvritele asjakohase toe pakkumiseks on oluline kasutada läbimõeldud lähenemist, mis hõlmab eri valdkondade ekspertide koostööd ja ressursside koordineeritud kasutamist, keskendudes iga ohvri eripärale (Haeseler, 2013, lk 11). Samale järeldusele jõudis uuringu tulemusi analüüsisid ka käesolevatöö autor, et võrgustikutöös osalemise peamine ajend on läbi mitme ametkonna koostöö pakkuda

ohvrile mitmekülgset ja efektiivset abi. Koostöö tekkimisel on oluline osalejate omavahelised suhted ja koostööst saadav isiklik kasu (Strype *et al.*, 2014, lk 3, 10–11). Uuringust selgus, et võrgustikus osalemine annab liikmetele isiklikku väärtust, andes neile tunde, et nad kuuluvad kuhugi, võimaldades erialaste teadmiste vahetamist ja pakkudes kindlustunnet abi küsimiseks väljaspool võrgustikku. Võrgustikutöö raamistik toetub ühistele väärtustele ja eesmärkidele (Waardenburg *et al.*, 2019, lk 388), mis võimaldab liikmetel jagada ühist vastutust ja ülesandeid (Van Ewijk, 2017, lk 28). Käesolev uuring kinnitab, et liikmed on oma ülesannete ja vastutusaladega hästi kursis ning nende oskustes ei kahelda. Samuti tunnevad ametnikud, et nende panust võrgustikus väärtustatakse ja nende erialased teadmised on olulised.

Uuringute kohaselt on eduka võrgustikutöö aluseks kindel struktuur ja juhtimine (Piispa & Lappinen, 2014, lk 20), mis hõlmab efektiivset planeerimist ja infovahetust, mida toetab oluliselt ühiste protokollide jagamine (Atkinson *et al.*, 2007, viidates Barnes *et al.*, 2017, lk 8 vahendusel). Seda väidet kinnitab ka käesolev uuring. Intervjuudest selgus, et spetsialistide hinnangul on võrgustikutöös kindel struktuur ja juhtimine vajalik, lihtsustades oluliselt juhtumite haldamist ja võrgustikutöö korraldamist. Lisaks pidasid respondendid oluliseks infovahetust, mida toetab küll ühise protokollide jagamine, kuid samas viidates protokollide informatsiooni hulga puudusele ja ebatõhusa ülesannete määratlemise vormile.

Võrgustikutöös on oluline, et iga liige tunneks end toetatuna kaasliikmete poolt (van Ewijk, 2017, lk 28) ja vajalik on tähelepanu pöörata spetsialistide vaimsele tervisele ning võimaldada supervisioonil osalemist, toetades seeläbi liikmete psühholoogilist heaolu (Uusma *et al.*, 2020, lk 46). Sotsiaalse toetuse vajalikkus tuli esile ka uuringu respondentide vastustest. Intervjueeritavad tõdesid, et kaasliikmete sotsiaalne toetus on olemas ning supervisioonide ja ühisürituste korraldamine toetab neid oluliselt nii lähisuhtevägivalla juhtumite lahendamisel kui ka erimeelsuste tekkimisel.

Odegard (2006, lk 11) toob välja oma uuringus organisatsioonikultuuri tähtsuse, mis võib mõjutada spetsialistide koostöövalmidust ning asutuse suhtumine võib koostööle avaldada märkimisväärset mõju (Larsen *et al.*, 2021, lk 436). Näiteks võivad asutused soodustada või takistada koostööprotsesse. Mõned organisatsioonid peavad koostööd oluliseks, kuna see võib tuua häid tulemusi nii teenuse kasutajatele kui ka pakkujatele.

Siiski võib asutus toetuda tugevalt sellele, millisesse valdkonda organisatsioon kuulub. (Ødegård & Bjørkly, 2021, lk 260) Enamik küsitletuid leidis, et tööandja on teadlik nende eesmägist ja panusest võrgustikutöös osalemisel ning pakub tuge koolituste ja supervisioonide kaudu. Mõned vastajad tõid esile ka tajutava toetuse puudumise organisatsiooni poolt, mida märkis ka Adamsi (2016, lk 13) uuring, rõhutades vajadust suurendada organisatsioonide poolset mõistmist ja kaasatust. Lisaks tõid intervjuueeritavad välja, et MARAC mudeli teadlikkust on oluline tõsta nii üldsuse kui ka organisatsioonide seas, kes puutuvad oma töös kokku lähisuhtevägivalla ohvritega. Svalin ja Levande (2019, lk 116) rõhutasid, et ametnikud, kes tegelevad lähisuhtevägivalla ohvritega, peaksid oskama hinnata mitte ainult hetkelist olukorda, vaid ka vägivalla kordumise riski. Seda järeldust toetab ka käesolev uuring. Intervjuudest selgus, et on oluline korraldada lähisuhtevägivalla teemalisi koolitusi, et tagada ühtne mõistmine vägivalla olemusest ja riski hindamise oskustest. Lisaks on leitud, et ohvrite märkamise tõhusus suureneks, kui sotsiaal- ja tervishoiutöötajad saaksid koolitust, mis aitaks neil paremini ära tunda lähisuhtevägivalla riske (Robbins *et al.*, 2014, lk 396; O'Doherty *et al.*, 2015, lk 27).

Võrgustikutöö oluline osa on spetsialiseerunud asutuste kaasamine, mis võimaldab pakkuda ohvrile vajalikke ja mitmekülgseid teenuseid (Piispa & Lappinen 2014, lk 17, 20). Lähisuhtevägivalla ohvrite abistamine eeldab koostööd valdkondadega nagu õigussüsteem, tervishoid, ohvriabi, haridus ja sotsiaalteenused (Ross *et al.*, 2016, lk 129). Analüüs tõi välja, et Pärnu MARAC võrgustiku liikmete hinnangul on vajalikud valdkonnad küll esindatud, kuid nähakse vajadust nii kohtupoolse esindaja kui ka uurijate juhtumipõhise aktiivsema osalemise järele. Uuringute kohaselt selgub, et võrgustikutööd võib mõjutada nii ebapiisav asutuste esindatus kui ka piiratud ressursid (Cleaver *et al.*, 2019, lk 152; Davies *et al.*, 2021, lk 160). Sarnane tulemus tuli esile ka respondentide vastustest – leiti, et võrgustikutööd mõjutab enim ajaline ressurss, samas ka koolituste ja supervisioonide korraldamine ning piiratud võimalused abi pakkumisel.

Uuringutest on ilmnenu, et asutuste vahelise koostöö üheks suurimaks takistuseks on ebapiisav infovahetus, mis hõlmab nii teabe jagamise kui ka andmekaitsega seotud probleeme (Walklade *et al.*, 2021, lk 183, 188). Eelpool väljatoodud puudus tuli ilmsiks ka käesolevas uuringus. Respondentide arvates ei ole andmevahetus piisavalt hästi

reguleeritud ja andmete töötlemine peaks olema teatud võrgustikes lihtsam, arvestades, et ametnikel lasub võrgustikus olles konfidentsiaalsuskohustus.

Käesoleva uuringu kokkuvõtteks saab öelda, et Pärnu MARAC spetsialistid tajuvad individuaalsel tasandil võrgustikutöös osalemise väärtust ning on motiveeritud selles osalema. Grupi tasandil tajuvad spetsialistid võrgustikutöös omavahelist toetust, vajadust kindla juhtimise ja struktuuri järele. Tajutava kitsaskohana toodi esile vähest teavet protokollides ja ülesannete ebamäärast ülesehitust. Sealhulgas tuuakse esile vajadus õiguslikult reguleerida piiratud ligipääsuga andmete kasutus, et hõlbustada kiiremate lahenduste leidmist. Organisatsiooni tasandil tajub valdav osa spetsialistidest toetust esindatavate organisatsioonide poolt ja MARAC mudelit peetakse lähisuhtevägivalla juhtumite lahendamisel äärmiselt vajalikuks. Küll selgub uuringus, et MARAC mudeli teadlikkuse suurendamine parandaks nii abivajaduse võimalusi kui ka ohvrite paremat märkamist, mistõttu on oluline tõhustada lähisuhtevägivalla alaseid koolitusi ja töötada välja lihtsam riskihindamise meetoodika, mis aitaks üheselt mõista vägivalla olemust ning võimaldaks paremini tuvastada ohutegureid.

Uurimistulemustest lähtuvalt teeb töö autor soovitusliku ettepanekud Pärnu MARAC liikmetele järgnevalt:

- protokollide põhjalikum ülevaade ja ülesannete selgem kaardistus, tagamaks tõhusama infovahetuse ja lahendust vajavate ülesannete parema märkamise.

Uurimistulemustest lähtuvalt teeb töö autor soovituslikud ettepanekud Sotsiaalkindlustusameti MARAC koordinaatorile järgnevalt:

- MARAC mudeli teadlikkuse suurendamine ühiskonnas, rõhutades võrgustikutöö olulisust sotsiaalmeedia ja teabematerjalide kaudu;
- lähisuhtevägivalla koolituste korraldamine sotsiaal- ja tervishoiutöötajatele, tagada ühtne arusaam selle olemusest ning oskused riskide tuvastamisel;
- töötada välja lihtsustatuim riskihindamisemeetod ning kaasata tervishoiu- ja sotsiaaltöötajaid selle rakendamisse;
- kaardistada andmevahetusega seotud kitsaskohad kõigis MARAC võrgustikes.

Uuringu analüüsi tulemusel leidis autor, et PINCOM mudeli tajutava koostöö elemendid on koostöö uurimisel olulised, andes ülevaate võrgustikutöö tajumise protsessidest.

KOKKUVÕTE

Lähisuhtevägivald on peidetud vägivalda liik, mis puudutab inimesi olenemata nende soost, east või päritolust ning toob kaasa suured sotsiaalsed ja majanduslikud kulud. Selle tagajärjed võivad mõjutada nii üksikisikuid kui ka kogu ühiskonda, koormates tervishoiu-, politsei- ja sotsiaalteenuste süsteeme. Lähisuhtevägivalda järelmõjud võivad olla pikaajalised ning nendest taastumiseks on oluline terviklik abi ja toetus.

Võrgustikutöö eesmärgiks on luua läbi mitme ametkonna koostöö abivajavatele isikutele turvaline elukeskkond, pakkudes neile mitmekülgsid teenuseid ja sotsiaalset toetust. Lähisuhtevägivalda juhtumite lahendamisel on asutuste vaheline koostöö väga oluline, sest ükski ametkond ei suuda probleemi lahendada iseseisvalt. Antud probleemi lahendamiseks on loodud juhtumipõhine võrgustikutöö mudel MARAC, mis koondab eri valdkondade spetsialiste lahendamaks kõrge riskiga lähisuhtevägivalda juhtumeid. Uuringud on välja toonud, et tõhus võrgustikutöö mudel toob positiivseid tulemusi ohvrite elus ning aitab välja selgitada võimalikud vägivalda kogevad isikud. Samas on aga selgunud, et mitme ametkondade omavahelises koostöös leidub mitmeid takistusi, mis võivad mõjutada võrgustikutöö toimimist.

Edukas koostöö võrgustikus eeldab häid omavahelisi suhteid, mis tagavad võrgustikutöö toimimise ja ühise eesmärgi nimel tegutsemise. Sealhulgas toetavad võrgustikutööd infoliikuvus, kindel struktuur ja juhtimine ning ametkondade esindatus, mille raames tagatakse ohvrile abivajadusel piisaval hulgal vajalikke teenuseid. Tajutava koostöö väljaselgitamiseks juhtumipõhises võrgustikutöö mudelis Pärnu MARAC lähtus autor PINCOM koostöö tajumise mudelist, mis võimaldab analüüsida asutusevahelise koostöö aspekte. Kvalitatiivse uuringu käigus viidi läbi poolstruktureeritud intervjuud, mille valimisse kuulusid kaheksa Pärnu MARAC tuumikliiget.

Uuringu käigus selgitati välja spetsialistide tajutav koostöö kolme kategooria tasandil. Individuaalsel tasandil toodi esile spetsialistide motivatsioon võrgustikutöös osalemisel, rollide jaotus, isikuomadused ning ametialase võimu aspektid. Uuringu tulemuste põhjal saab öelda, et spetsialistid tajuvad isiklikul tasandil koostöö olulisust ja vastastikust arvestamist. Grupi tasandil peetakse oluliseks meeskonnatööd, kus tuntakse ühtekuuluvustunnet läbi efektiivse juhtimise, kindla struktuuri, infovahetuse ja sotsiaalse toetuse. Organisatsiooni tasandil tuuakse välja organisatsioonide teadlikkus ja toetus, MARAC mudeli valdkondlik esindatus ja ressursside vajadus, mis mõjutavad võrgustikutööd.

Uuringu tulemused andsid vastuse autori poolt püstitatud uurimisküsimustele ning käesoleva lõputöö eesmärk sai täidetud. Uuringus selgus, et Pärnu MARAC võrgustikutöö spetsialistid peavad takistavateks teguriteks infovahetuse puudujääke, mis tuleneb protokollide ebapiisavast teabest. Sealhulgas esineb probleeme protokollis ülesannete määramise vormis. Lisaks tuuakse esile andmevahetuse kitsaskohad ja piiratud võimalused abi pakkumisel. Pärnu MARAC spetsialistid hindavad MARAC mudelit lähisuhtevägivalla lahendamisel oluliseks, rõhutades siiski vajadust tõsta mudeli teadlikkust ning suurendada arusaamist lähisuhtevägivalla olemusest. Lisaks nähakse vajadust välja töötada lihtsaim riskihindamisemeetod ja kaasata selle rakendamisse rohkem asutusi ennetustöö tugevdamiseks. Käesoleva lõputöö uuringu põhjal leiab autor, et edasistes MARAC mudeli uuringutes on oluline kaardistada lähisuhtevägivalla juhtumitega kokku puutuvad organisatsioonid, selgitada MARAC võrgustikutöö olulisust ning suurendada nende seas arusaamist lähisuhtevägivalla olemusest.

VIIDATUD ALLIKAD

- Adams, P. E. (2016). *Segregation or integration: Exploring the interprofessional collaboration of the sexual assault response Team-A Pilot study* [Doctoral dissertation, James Madison University]. <https://doi.org/10.25885/etd/dnp201019/4>
- Alamri, W (2019). Effectiveness of Qualitative research Methods: interviews and diaries. *International Journal of English and Cultural Studies*, 2(1), 65–70. <https://doi.org/10.11114/ijecs.v2i1.4302>
- Amir-Ud-Din, R., Fatima, S., & Aziz, S. (2021). Is attitudinal acceptance of violence a risk factor? An analysis of domestic violence against women in Pakistan. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(7–8), NP4514–NP4541. <https://doi.org/10.1177/0886260518787809>
- Askarzai, W., & Unhelkar, B. (2017). Research methodologies: an extensive overview. *International Journal of Science and Research Methodology*, 6(4), 21–42. <https://ijsrm.humanjournals.com/research-methodologies-an-extensive-overview/>
- Barnes, J., Melhuish, E., Guerra, J. C. and Karwowska-Struczyk, M., Petrogiannis, K., Wyslowska, O., & Zachrisson, H. D. (2017) *Inter-agency coordination of services for children and families – initial literature review*. European Union Horizon 2020. <https://eprints.bbk.ac.uk/id/eprint/52487/>
- Carrasco, J. A., & Lucas, K. (2015). Workshop Synthesis: Measuring Attitudes; Quantitative and Qualitative methods. *Transportation Research Procedia*, 11, 165–171. <https://doi.org/10.1016/j.trpro.2015.12.014>
- Castells, M. (2000). Materials for an exploratory theory of the network society1. *British Journal of Sociology*, 51(1), 5–24. <https://doi.org/10.1111/j.1468-4446.2000.00005.x>
- Cleaver, K., Maras, P., Oram, C., & McCallum, K. (2019). A review of UK based multi-agency approaches to early intervention in domestic abuse: Lessons to be

- learnt from existing evaluation studies. *Aggression and Violent Behavior*, 46, 140–155. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2019.02.005>
- Davies, P., Barlow, C., & Fich, R. (2023). The hard and complex work of implementing new multi-agency risk assessment approaches to policing domestic abuse. *Crime Prevention and Community Safety*, 25, 148–165. <https://doi.org/10.1057/s41300-023-00175-3>
- Delpeuch, T., & Bonnet, F. (2021). Inter-agency Cooperation and Coordination: the Characteristics of a „Good Partnership“ Against Domestic Violence. In B. Lobnika, C. Vogt & J. Kersten (2021). *Improving frontline responses to domestic violence in Europe*. (pp. 63–80). University of Maribor, Press. <https://doi.org/10.18690/978-961-286-543-6>
- Dillon, G., Hussain, R., Loxton, D., & Rahman, S. (2013). Mental and Physical Health and Intimate Partner Violence against Women: A Review of the Literature. *International Journal of Family Medicine*, 2013, Article 313909. <https://doi.org/10.1155/2013/313909>
- Duncan, L. (2017). Review of MARAC 2017. *Research and Statistical Bulletin*, 30. <https://niopa.qub.ac.uk/bitstream/NIOPA/7616/1/r%26s-bulletin-30-2017-review-of-marac.pdf>
- Emprove Project. (2018). *Best practice brochure. Best practice in the fight against domestic violence: Europe & the United States*. https://emprovetproject.eu/wp-content/uploads/2018/09/Emprove_Best_Practice_EN.pdf
- Espenberg, S. (2023). Kuidas jõuaksime järgmisele tasemele tuge vajavate inimeste abistamisel? *Sotsiaaltöö*, (4), 24–29.
- Eurostat. (2023, November 11). *Ever-partnered women who have experienced violence by an intimate partners, by type of violence* [dataset]. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/gbv_ipv_type
- Haeseler, L. A. (2013). Improving service practices: Collaborative care for women of abuse. *Journal of Evidence-based Social Work*, 10(1), 10–18. <https://doi.org/10.1080/19371918.2011.597301>
- Heinonen, L.-L. (2017). *The Types of Cost of Intimate Partner Violence*. [Master's Thesis, Laurea ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://www.theseus.fi/handle/10024/121749>

- Jamil, S., Hyder, M., & Zafar, S. (2022). The Consequences of Domestic Violence: A review study on Children's development. *Webology*, 19(1), 8288–8309. <https://www.webology.org/abstract.php?id=3529>
- Justiitsministeerium. (2024). *Kuritegevus Eestis 2023*. <https://www.just.ee/kuritegevus2023/perevagivald-ja-ahistamine/>
- Jörns-Presentati, A., Groen, G., & Ødegård, A. (2021). Psychometric properties of the German version of the Perception of Interprofessional Collaboration Model-Questionnaire (PINCOM-Q). *International Journal of Integrated Care*, 21(4), Article 3. <https://doi.org/10.5334/ijic.5660>
- Karbe, T. (2017). Võrgustikutööst Tallinna Perekeskuse pereteenistuses. *Sotsiaaltöö*, (3), 54–57.
- Klaar, A. (2019). *Juhtumikorralduslik mudel MARAC ja DASH riskihindamine Eesti näitel* [Magistritöö, Tartu Ülikool, Ühiskonnateaduste instituut]. DSpace. <http://hdl.handle.net/10062/64164>
- Lang, A., Kallaste, E., Anspal, S., Rentel, A., & Kivi, L. (2023). *MARACi võrgustikutöö mudeli mõju hindamine*. Eesti Rakendusuuringute Keskus CentAR. <https://centar.ee/tehtud-tood/marac-vorgustikutoo-mudeli-moju-hindamine>
- Lagerspetz, M. (2017). *Ühiskonna uurimise meetodid. Sissejuhatus ja väljajuhatus*. Tallinna Ülikooli Kirjastus
- Larsen, B. K., Hean, S., & Ødegård, A. (2021). Exploring Norwegian prison frontline workers' perceptions of interprofessional collaboration – a pilot study. *International Journal of Prisoner Health*, 18(4), 429–442. <https://doi.org/10.1108/ijph-08-2021-0084>
- London, K., Adisa, O., Ferreira, J., & Allen, K. (2021). *What does 'Good' look like? PanLondon MARAC Review*. Standing Together Against Domestic Abuse. https://static1.squarespace.com/static/5ee0be2588f1e349401c832c/t/61a8d3a26416b90796c31770/1638454206864/Pan+London+MARAC+Review_Report_2021.pdf
- Marek, L. I., Brock, D. J. P., & Savla, J. (2015). Evaluating collaboration for effectiveness. *American Journal of Evaluation*, 36(1), 67–85. <https://doi.org/10.1177/1098214014531068>

- Macvean, M., Humphreys, C., & Healey, L. (2018). Facilitating the Collaborative Interface between Child Protection and Specialist Domestic Violence Services: A Scoping Review. *Australian Social Work*, 71(2), 148–161. <https://doi.org/10.1080/0312407x.2017.1415365>
- McLaughlin, H., Robbins, R., Bellamy, C., Banks, C., & Thackray, D. (2018). Adult social work and high-risk domestic violence cases. *Journal of Social Work*, 18(3), 288–306. <https://doi.org/10.1177/1468017316653268>
- Ødegård, A. (2006). Exploring perceptions of interprofessional collaboration in child mental health care. *International Journal of Integrated Care*, 6, Article e25. <https://doi.org/10.5334/ijic.165>
- Ødegård, A., Hagtvet, K. A., Bjørkly, S., Hagtvet, K., & Ødegård, A. (2008). Applying aspects of generalizability theory in preliminary validation of the Multifacet Interprofessional Collaboration Model (PINCOM). *International Journal of Integrated Care*, 8, Article e74. <https://doi.org/10.5334/ijic.255>
- Ødegård, A., & Bjørkly, S. (2021). Interprofessional Collaboration Concerning Offenders in Transition Between Mental Health and Criminal Justice Services. PINCOM Used as a Framework for HCR-20V3 Assessment. In S. Hean, B. Johnsen, A. Kajamaa & L. Kloetzer (Eds.), *Improving interagency collaboration, innovation and learning in criminal justice systems* (pp. 249–265). Palgrave Maxmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-030-70661-6_10
- O’Doherty, L., Hegarty, K., Ramsay, J., Davidson, L. L., Feder, G., & Taft, A. (2015). Screening women for intimate partner violence in healthcare settings. *The Cochrane Database of Systematic Reviews*, 2015(7), Article CD007007. <https://doi.org/10.1002/14651858.cd007007.pub3>
- Ohvriabi seadus. (2023). *Riigi Teataja I*, 06.01.2023, 1. <https://www.riigiteataja.ee/akt/OAS>
- Ojala, K. (2014). *Interdistsiplinaarne last toetav võrgustikutöö* [Magistritöö, Tallinna Ülikool, Kasvatusteaduste instituut]. ETERA. <https://www.etera.ee/zoom/1707/view>
- Olev, A., & Alumäe, T. (2022). Estonian Speech Recognition and Transcription Editing Service. *Baltic Journal of Modern Computing*, 10(3), 409–421. <https://doi.org/10.22364/bjmc.2022.10.3.14>

- Parker, S. E., Hartley, J., Beashel, J., & Vo, Q. (2023). Leading for public value in multi-agency collaboration. *Public Policy and Administration*, 38(1), 83–106. <https://doi.org/10.1177/0952076721999490>
- Peckover, S., & Golding, B. (2017). Domestic abuse and safeguarding children: *Critical issues for multiagency work*. *Child Abuse Review*, 26(1), 40–50. <https://doi.org/10.1002/car.2392>
- Pettai, I., & Proos, I. (2014). *Perevägivald Eestis sotsiaaltöötaja pilgu läbi. Üle-eestiline ekspertküsitle tulesused*. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. https://media.voog.com/0000/0035/2397/files/7_Sotsiaalt%C3%B6%C3%B6tate%20k%C3%BCsitlus.pdf
- Piispa, M., & Lappinen, (2014). MARAK moniammatillista apua väkivallan uhrille – Arviointiraportti [MARAK multiprofessionaalne abi vägivallaohvritele – hindamisaruanne]. *Tvöpaber*, 21. <https://www.julkari.fi/handle/10024/116230>
- Queirós, A., Faria, D., & Almeida, F. (2017). Strengths and limitations of qualitative and quantitative research methods. *European Journal of Education Studies*, 3(9), 369–387. <https://doi.org/10.5281/zenodo.887089>
- Rajaveer, L., Kaljuvee, E., Pilvet-Petrov, K., & Karu, U. (2023). *Lähisuhtevägivallaga seotud teadmised ja hoiakud päästekorraldajate ja politseinike seas*. Rakendusliku Antropoloogia Keskus. <https://www.siseministerium.ee/media/3673/download>
- Ramot, M. (2023). *Ohvriabi vahatahtliku roll ja tuleviku väljavaated MARAC juhtumikorralduse mudeli näitel* [Magistritöö, Tallinna Ülikool, Ühiskonnateaduste instituut]. ETERA. <https://www.etera.ee/s/sAVWHI3CiZ>
- Raudsepp, T. (2017). MARAC – võrgustikupõhine mudel lähisuhtevägivalla juhtumite korraldamiseks. *Sotsiaaltöö*, (3), 44–49.
- Robbins, R., McLaughlin, H., Banks, C., Bellamy, C., & Thackray, D. (2014). Domestic violence and multi-agency risk assessment conferences (MARACs): a scoping review. *The Journal of Adult Protection*, 16(6), 389–398. <https://doi.org/10.1108/jap-03-2014-0012>
- Ross, S., Healey, L., Diemer, K., & Humphreys, C. (2016). Providing an integrated response to family Violence: governance attributes of local networks in

- Victoria. *Australian Journal of Public Administration*, 75(2), 127–136. <https://doi.org/10.1111/1467-8500.12162>
- Saia, K. (2017). Võrgustikutöö. *Sotsiaaltöö*, (3), 29–36.
- Saia, K., Toros, K., & DiNitto, D. M. (2020). Interprofessional collaboration in social rehabilitation services for dually-involved Estonian youth: Perceptions of youth, parents, and professionals. *Children and Youth Services Review*, 113, Article 104945. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2020.104945>
- Sanders-McDonagh, E., Neville, L., & Nolas, S. (2016). From Pillar to Post: Understanding the Victimisation of Women and Children who Experience Domestic Violence in an Age of Austerity. *Feminist Review*, 112(1), 60–76. <https://doi.org/10.1057/fr.2015.51>
- Sepper, M.-L., & Kadarik, I. (2020). *Ohvrikeskne lähenemine lähisuhtevägivalla juhtumites nelja Euroopa riigi näitel*. Poliitikauuringute Keskus Praxis. <https://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2020/12/Ohvrikeskne.lahenemine.pdf>
- Solhjell, R., Sivenbring, J., Kangasniemi, M., Kallio, H., Christensen, T. W., Haugstvedt, H., & Gjelsvik, I. M. (2022). Experiencing trust in multiagency collaboration to prevent violent extremism: A Nordic qualitative study. *Journal for Deradicalization*, (32), 164–191. <https://journals.sfu.ca/jd/index.php/jd/article/view/649>
- Sotsiaalkindlustusamet. (2024, 24. jaanuar). *Kõrge riskiga lähisuhtevägivalla juhtumite lahendamise (MARAC)*. <https://sotsiaalkindlustusamet.ee/MARAC>
- Soo, K. (2016). Eesti meeste vägivald kooselupartneri vastu. *Ariadne Lõng*, 16(1/2), 81–94. https://ariadnelong.ee/wp-content/uploads/2021/04/K.Soo_Eesti-meeste-vagivald-kooselupartneri-vastu.pdf
- Strype, J., Gundhus, H. I., Egge, M., & Ødegård, A. (2014). Perceptions of interprofessional collaboration. *Professions and Professionalism*, 4(3), 1–16. <https://doi.org/10.7577/pp.806>
- Stöckl, H., Devries, K., Rotstein, A., Abrahams, N., Campbell, J. C., Watts, C., & Moreno, C. (2013). The global prevalence of intimate partner homicide: a systematic review. *The Lancet*, 382(9895), 859–865. [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(13\)61030-2](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(13)61030-2)

- Svalin, K., & Levander, S. (2019). The Predictive Validity of Intimate partner Violence risk assessments conducted by practitioners in different settings—A review of the literature. *Journal of Police and Criminal Psychology*, 35(2), 115–130. <https://doi.org/10.1007/s11896-019-09343-4>
- Tenny, S. Brannan, J. M., & Brannan, G. D. (2022, September 18). Qualitative study. In *StatPearls*. StatPearls Publishing. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK470395/>
- Tong, C., Franke, T., Larcombe, K., & Sims-Gould, J. (2017). Fostering Inter-Agency collaboration for the delivery of Community-Based services for older adults. *The British Journal of Social Work*, 48(2), 390–411. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcx044>
- Traat, U., & Vanaisak, Ü. (2016). *Lähisuhtevägivald, vastavad tüpoloogiad ja politseitöö*. D. Kaljula & L. Vanamölder (toim), *Sisekaitseakadeemia teadusartiklid* (lk 7–30). https://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/ska_teadusartiklid_2016_veebi.pdf
- Uusma, H., Raudkivi, M., & Klaar, A. (2020). Elude päästmine võrgustikutöös MARAC abil. *Sotsiaaltöö*, (3), 41–47.
- Van Ewijk H. (2017). Võrgustikutöö. *Sotsiaaltöö*, (3), 27–28.
- Waardenburg, M., Groenleer, M., De Jong, J., & Keijser, B. (2019). Paradoxes of collaborative governance: investigating the real-life dynamics of multi-agency collaborations using a quasi-experimental action-research approach. *Public Management Review*, 22(3), 386–407. <https://doi.org/10.1080/14719037.2019.1599056>
- Walklate, S., Godfrey, B., & Richardson, J. (2021). Innovating during the pandemic? Policing, domestic abuse and multi-agency risk assessment conferencing (MARACs). *The Journal of Adult Protection*, 23(3), 181–190. <https://doi.org/10.1108/jap-11-2020-0047>
- Weller, J., Boyd, M., & Cumin, D. (2014). Teams, tribes and patient safety: Overcoming barriers to effective teamwork in healthcare. *Postgraduate Medical Journal*, 90(1061), 149–154. <https://doi.org/10.1136/postgradmedj-2012-131168>

- Wilkinson, L. (2014). *Effective co-ordination between local agencies cuts repetitive domestic violence by 60%*. European Institute for Gender Equality. https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/multi-agency_risk_assessment_conferences_marac_-_support_services_-_uk.pdf
- World Health Organization. (2021). *Violence against women prevalence estimates, 2018: Global, regional and national prevalence estimates for intimate partner violence against women and global and regional prevalence estimates for non-partner sexual violence against women*. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240026681>
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool. DSpace. <http://hdl.handle.net/10062/36419>

Lisa 1. Intervjuu küsimused spetsialistidele

Küsimused	Allikas
<p>Individaalne tasand</p> <p><i>Motivatsioon</i> Mis motiveerib Teid võrgustikutöös osalema? Kui väärtuslikuks peate võrgustikutöös omavahelist koostööd? Miks?</p> <p><i>Rollid</i> Kuidas hindate rollide, ülesannete ja vastutuse jaotust võrgustikus?</p> <p><i>Isikuomadused</i> Kuidas toetavad või takistavad erinevate liikmete isiksused MARAC võrgustikutööd?</p> <p><i>Ametialane võim</i> Kuivõrd Te tunnete, et Teie teadmisi hinnatakse ja need on olulised? Kuivõrd Te tunnete omavahelist ametialast konkurentsi?</p>	<p>Strype <i>et al.</i>, 2014, lk 10–11)</p> <p>Sepper & Kadarik, 2020, lk 6</p> <p>Marek <i>et al.</i>, 2015, lk 67</p> <p>Cleaver <i>et al.</i>, 2019, lk 152</p>
<p>Grupi tasand</p> <p><i>Juhtimine</i> Kuidas hindate võrgustikutöö juhtimist? Kuivõrd oluline on Teie arvates, et võrgustikus on määratud kindel struktuur ja juhtimine? Miks?</p> <p><i>Infovahetus</i> Kuidas toimub ja millised väljakutsed on Teie hinnangul asutuste vahelises infovahetuses?</p> <p><i>Sotsiaalne toetus</i> Kui oluline on Teile tunnustus ja sotsiaalne toetus liikmete poolt?</p> <p><i>Toimetulek</i> Kuidas Te tulete toime erimeelsustega, kui Teil neid koostöös tekib?</p>	<p>Piispa & Lappinen, 2014, lk 20</p> <p>Walklade <i>et al.</i>, 2021, lk 183, 188</p> <p>van Ewijk, 2017, lk 28</p> <p>van Ewijk, 2017, lk 28</p>
<p>Organisatsiooni tasand</p> <p><i>Organisatsiooniline eesmärk</i> Kuidas tunnete, et Teie organisatsioon on teadlik Teie eesmärgist võrgustikutöös osaleda?</p> <p><i>Organisatsiooni kultuur</i> Kuidas hindab Teie asutus Teie võrgustikus osalemise panust? Millist toetust asutus Teile pakub?</p> <p><i>Organisatsiooniline valdkond</i> Kuidas hindate valdkondade esindatust võrgustikutöös? Millise valdkonna esindaja võiks veel Teie hinnangul võrgustikus osaleda? Millistes teenustes esineb puudujääki? Kuivõrd oleks Teie hinnangul oluline LSV ennetamisel, et riskihindamist viiksid läbi ka teiste asutuste spetsialistid, näiteks tervishoiutöötaja, sotsiaaltöötaja?</p> <p><i>Organisatsiooniline keskkond</i> Millised on Teie arvates peamised väljakutsed mitme asutuse vahelises koostöös? Milliste ressursside puudus Teie arvates mõjutab võrgustikutööd?</p>	<p>Saia, 2017, lk 32</p> <p>Ødegård & Bjørkly, 2021, lk 256</p> <p>Ross <i>et al.</i>, 2015, lk 129; Dillon <i>et al.</i>, 2013, lk 12</p> <p>O'Doherty <i>et al.</i>, 2015</p> <p>Delpeuch & Bonnet, <i>et al.</i>, 2021, lk 65</p> <p>Marek <i>et al.</i>, 2014, lk 70</p>
<p>Kuivõrd oluline on Teie arvates MARAC mudel lähisuhtevägivalla juhtumite rakendamisel?</p>	<p>Emprove Project, 2018, lk 6</p>

SUMMARY

NETWORK-BASED CASE MANAGEMENT MODEL SPECIALISTS PERCEIVED COLLABORATION IN ADDRESSING INTIMATE PARTNER VIOLENCE IN PÄRNU COUNTY

Kerttu Vatsfeld

Domestic violence is a widespread social, societal, and economic problem that has a negative impact on individuals, families, communities, and society as a whole. It is considered one of the most serious human rights violations, burdening health, law enforcement and social welfare systems. Intimate partner violence, which is often hidden in the home environment, is a particularly difficult form of violence to detect. Inter-agency cooperation in tackling domestic violence has become more important, but it is complex and demanding as it involves many individuals, organisations, and activities. Research has shown that multi-agency collaboration in addressing cases of intimate partner violence faces a number of challenges, including limited resources, confusion of roles, competing priorities, communication failures and hierarchical relationships. While inter-agency cooperation is seen as a key strategy to combat violence, less attention has been paid to communication between professionals to support cooperation.

Based on the above, the author formulates the research problem of the thesis: According to the research, bottlenecks in multi-agency cooperation have been identified that may affect networking cooperation in addressing intimate partner violence cases. The aim of this thesis is to identify the perceived cooperation of Pärnu MARAC specialists in networking and to present suggestions for more effective networking between Pärnu MARAC members and the MARAC coordinator of the Social Insurance Board. This survey seeks answers to the following questions: What are the barriers to networking in

Pärnu MARAC? How do the network members evaluate the MARAC model in dealing with intimate partner violence?

The theoretical part of the thesis consists of three chapters. The first chapter gives an overview with the nature of intimate partner violence, its impact and occurrence. Intimate partner violence can affect people irrespective of their gender, age, or nationality. Its impact extends to both the individual and the societal level, with high economic costs. The second chapter describes the importance of networking and perceived cooperation in tackling social problems. Networking is central to tackling social problems, bringing together the resources and expertise of different sectors to prevent social risks and provide holistic support. Inter-agency cooperation is essential to address societal challenges. The effectiveness of networking lies in the capacity to work together, and an understanding of the experiences of the parties involved is essential to inform the functioning of cooperation and its success. The third chapter discusses the network-based case management model for dealing with intimate partner violence and its challenges. It is recognised that cooperation between different sectors, including the justice system, health, victim support, education, and social systems, is essential to support victims of intimate partner violence. Effective networking makes a significant contribution to reducing intimate partner violence and its consequences.

In the empirical part of the thesis, perceived collaboration is examined based on the PINCOM model, which allows for analysing various aspects of interagency cooperation. The model depicts collaboration perception at three levels: organizational, group, and individual. Semi-structured interviews were conducted as part of a qualitative study, involving eight core members of the Pärnu MARAC. The recorded interviews were transcribed into text using the public speech recognition service provided by TTÜ on the tekstiks.ee website. Qualitative text analysis was employed for data analysis, and the research findings are presented by thematic categories.

The research findings indicate that specialists in the Pärnu MARAC perceive the value of participating in network collaboration at an individual level and are motivated to engage in it. At the group level, specialists perceive mutual support and the need for

clear management and structure in network collaboration. A perceived challenge is the limited information and structure of protocols. Additionally, the need to legally regulate the use of restricted data to facilitate more effective solutions is highlighted. At the organizational level, the majority of specialists perceive support from representing organizations, and the MARAC model is considered extremely necessary in resolving cases of intimate partner violence. However, the study reveals that raising awareness of the MARAC model would significantly improve both access to assistance and the identification of victims. Therefore, it is necessary to increase training on intimate partner violence and develop a clearer risk assessment methodology to better understand the nature of violence and assess the level of risk uniformly.

Based on the results of the research, the author of the thesis makes five proposals to the member of Pärnu MARAC and the Social Insurance Board's MARAC coordinator: provide a more comprehensive overview of the protocols and a clearer mapping of tasks to ensure more effective information exchange and recognition of actions requiring resolution; increase awareness of the MARAC model within society by emphasizing the importance of networking through social media and information materials; conduct intimate partner violence training among social and healthcare workers to ensure a unified understanding of its nature and the ability to identify risks; develop a simplified risk assessment method and involve healthcare and social workers in its implementation and identify bottlenecks in data exchange within MARAC networks.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kerttu Vatsfeld,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose
Võrgustikupõhise juhtumimudeli spetsialistide tajutav koostöö lähisuhtevägivalla lahendamisel Pärnu maakonna näitel, mille juhendaja on Jaanika Ailt, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Kerttu Vatsfeld

17.05.2024